

په پښتو ناسم
بللو ویونو ته
او ..

لیکونکی:

ډاکټر ماخان (میری) شینواری

201۹

Ketabton.com

جرمني د بن بندار

۳۱	کچول نو څه ته وايي؟	۳	سريزه
۳۱	(فزيکي) لويي څه شی دی؟	۴	لومړۍ برخه
۳۵	څه تکرار:	۴	ننوتنه
۳۷	پوله (بريد):	۴	د نومونو پيدا کول
۴۰	غبرگون	۶	زما بيلاري
۴۳	سلمه اونه سلنه	۷	سم اند يا منطق
۴۵	،، ی ،، ته اړتيا شته او په	۱۰	ليکنه د ژبپوهنې لهلارې
۴۶	د ډېر درانه استاد غضنفر ليکنې	۱۰	ژبه څه شيدې؟
۴۹	دريمه برخه	۱۱	پښتو ژبه
۴۸	په نور ژبو کې شته اوپښتو اندول يې	۱۲	زما دا ليکنې څنگه شونې وي؟
۵۰	پوهنيز نومونه:	۱۳	زموږ ليکنې
۵۱	Reflexion انعکاس يا (بیرته) راگرځيد	۱۴	زما جنجال له تاسو سره
۵۴	جفت او طاق ته په پښتوڅه وايي؟	۱۴	د ژبې پوهنيزه کيدنه
۵۵	ستونځوبی	۱۵	په پښتوکې پوهنې څنگه شونې دي؟
۵۶	معني:	۱۵	نومه ونې او د ويونو په پښتوکونه
۵۶	ايا موږ پيداېښتي پوهنې په پښتو	۱۸	د ويونو يا نومونو پيدا کونه
۵۹	څلورمه برخه	۱۹	ايا داسې څه به وي؟
۵۹	د ژباړې له پاره يوه ننوتنه	۲۰	ور سره بلد نا پوهور
۷۱	شمير پوهنه څه شی دي؟	۲۱	په پښتوکې ده لرلو او ويونو اندول
۷۳	د ډاکتر ماخان شينواري ليکنې:	۲۱	د دباندنې ژبې ويونو ... زما تجربه: ،،،،،،،،
۷۸	د ليکوال ژوند ته لنډه کتنه	۲۲	د پښتو اندول
		۲۳	د ويونو پښتو بللوسره نو څه
			دويمه برخه
		۲۴	د نه په پښتو بللشو نومونو او
		۲۴	اوبلن
		۲۸	اور غورځونه او اور بهيدنه
		۲۹	کچه
		۲۹	لومړۍ: ستاندارد يا
		۳۰	دويم: نيوو Niveau
		۳۰	دریم: نورم Norm
		۳۱	څلورم: سطحه (هواره)

سريزه

د کتاب په لومړۍ برخه کې به وهڅيرو روښانه کړو، چې څه په پښتوکيدی شي اوڅه همغښي بايدوي.

۱ - څه چې پيداېښتي وي، د زياتوله پاره په ژبو کې انډول شتون لري، لکه د مايع له پاره بهيدونکي لرو. ځانگړني شته: لکه قطب

۲ - هغه نمونه چې د کسانوپه نامه ياديري، هغه نه بدليږي. لکه الخهاپور يا څلزيوس.

۳ - داسې څه شته، چې ودې سره منځ ته راغلي وي، نو د هغو لهپاره بيا بايد نومونه لټوو، هغه هم په همغه نوم يادوو، لکه معيار

دويمه برخه (چې بنسټيزه موخه مي همدا ده) کې هغه څيرو، چې مورورته لا په پښتوکي څه نه کاروو، دا سي نه ليکم، چې څه نه لرو. دلته چې څه نومونه زموږد ليکوالانوله خوا خوښ شوي، ناسم دي.

دلته دې ته پام وي، چې څه ته نوم ورته لټوو، بايد ځانونه پرې وپوهوو، چې د کوم ويونوبرخه جوړوي اوبيا ورسره په اړونده توگه مخ ته ځو.

دريمه برخه کې به وڅيرو، چې ايا موږ پوهنه څنگه په پښتوکولي شواو دا شونتيا شته او که څنگه؟

څلورمه برخه مي د ،،ژباړې ته ننوتنه،، راوړي، چې زيات څه همدا زموږ د موخي سره په کې راغلي. دا ټولي خونديوني سره اړيکي لري.

زما په اند دا يواځنۍ ليکنه ده، چې زه له تاسوتولوسره په کې مخامخ يم يا يې نوره هم: ښه دا ليکنه ستاسود ټولو د ليکنو مخامخ ده، نوله دې امله هم بايد ولوستل شي اوستاسو همغږي، يا مخامخوالي دې هم همداسي وي، لکه زما ليکنه.

يوه يادونه: هر څه چې سره څيرو، بايد په سم اند اوژبلاږو باندې ودانوي.

راځۍ، چې ژبه موسره په گډه د تخريب څخه وژغورو.

موخه سمون دی اوبيا هم موخه سمون دی.

له ما سره اړيکي:

Smakhan1946@gmail.com

هيله ده چې ستاسود ډېرو کونټينونو اوکوټخندونو (؟) سره بهمخامخ شم، چې زه همبيا بل حل دا سم کړم، چې زما له لوري ناسم دي.

لومړۍ برخه

ننوتنه

له هرڅه د مخه د ټولو لوستونکو څخه بخښنه غواړم او هیله ده، چې راته برگ نه شي او دا ولولي، ځکه موږ ټول دا ناسمونونه کاروو او زیات یې بیخي کورني یا ورځني شوی هم دي. په دې هکله ما څو کلونه دمخه هم په ن ج کې لیکني کړي. زه هڅیدلی یم، چې د هر ناسمون له پاره پوره بنسټیز دلیلونه راوړم، خو بیا هم انسان د ناسمونو سره مخامخ کیږي، چې تاسو مخ له مخه راته بخښنه وکړئ.

ګرانو هیوادوالو!

موږ پوهیږو، چې پښتو که څه هم ډېره پخوانۍ، خو په دولتي څلور دیوالي کې نوي، نږدې شپيته کلنه ژبه ده، نو له دې امله یې علمي کول او د ځنو ویونو په پښتو کول یا ورته پښتو انډول پیدا کول هم ستونځمن دي. له یوې خوا موږ چې څه زده کړي یعنې زموږ ټوله زده کړه هغه په پښتو نه ده او له درې ژبې مو را اخستي او له بلې خوا په دا درې ژبه مو چې څه زده کړي، هغې هم ډېر ویونه (لغات) له عربي رانیولې، چې موږ یې له دې امله د ډبلو ستونځو سره مخامخ کړي یو. زموږ دا نږدې شپيته کاله مخکښو په پښتو لیکونکو، څه له فارسي رانیولي، هغه په فارسي کې د عربي ویونه یې هم ورسره شاید (یاممکن) کټمټ رااخیستلي وي یا را اخستي دي. بله پوښتنه دا هم ده، چې هغه عربي نومونه چې موږ یې د پښتو نومونو لپاره کاروو، ایا دا سم کارول کیږي او که څنګه؟

دا هم بله پوښتنه ده، چې پام ورته باید وشي.

د نومونو او ویونو پیدا کول:

زموږ ادیبان، چې غواړي د یوه څه په پښتو پرې نه پوهیدلي څه یا نوم له پاره یوڅه په پښتو پیدا کړي، نو وایي، چې داسې لنډ، ښکلی، داسې او هغسې وي.

زما په اند په ژبه کې ښکلی او نا ښکلی نه شته یا په ژبې کې دواړه شته.

پوښتنه:

ايا هغه څه چې په نورو ژبو کې شته زموږ په ژبه کې هم اندول لري؟

هو.

هغه څه چې پيداېښتي وي، پېښتو کې ورته هر ورو اندول لرو.

نو ولې موږ ځنو شيانو ته نومونه نه لرو؟

دا ځکه چې موږ نه يو هڅيدلي، چې پښتو ليکنو کې د دباندنيو پوهنيزو ويونو له پاره يې هغه اندول پښتو پيدا کړو. هغه د باندنيو ويونو سره بلد يو او پېښتو دا ليکنې د لومړي ځل له پاره کولای کيږي. بله دا چې پښتو اندول ورته پيدا کوو، دا پوره ستونځمن دی او هغه دبلي ژبې وی خو همدا اوس مخته لرو.

ما چې د لومړي ځل ه پاره کره په پښتو اندول ليکله، نو غوندې يا همداسې اړوند به مې وباله، که څه هم پوهيدم، چې د الماني په پښتو اندول يې غوندې سکې يا غونډارې دي، خودا جرأت مې نه لاره ماته هم عجيب برېښيده او له بلي خوا په نورو ژبو يا نه پوهيږو او يا مو پام ورته نشته يا يې له پامه غورځوو.

يوه بيلگه به راوړو:

فيزيکي لويې چې په څه کچېرې هغې ته موږ تل په پښتو کې واحد (زيات يې: واحدونه) ويلې.

دا ناسم دی. واحد په عربي کې يوه ته وايي. د دې له پاره چې هغه سم نوم پيدا کړو، بايد يا په عربي ښه وپوهيږو او يا دا په يوه بله ژبه يا نورو ژبو کې وگورو، چې پرې پوهيږو، پرته له دې پرې پوهيدنه ناسمه وي.

دا نو په انگرېزي او الماني کې څه بلل کيږي؟

انگرېزي کې unite او الماني کې die Einheit بلل کيږي، چې پښتو اړوند يا پښتو اندول يې يووالی دی، دا په دې مانا چې يووالی دی او بس، خو ما په خپلو ليکنو کې د شمير پوهنې اړتياو له پاره يوون بللی، نو په دې فکر چې يوون، که يووالی.

دا گوره عجيب او غريب برېښي، خو که ځان مو له دې سره داسې څو واره بوخت کړ، باور لرم، چې ورځنۍ کيږي.

واحد ناسم دی او عربي سم يې وحده دی، چې د پښتو اندول يې همغه يووالی دی.

هغه نومونه او خويونه، چې په پښتو کې تراوسه نه وي ميندلي، نو زموږ پښتانه پيداېښتي ده، چې هغو ته نومونه بايد پيدا کړي، خو ستونځه په دې کې ده، چې په نورو پرمخ تللو ژبو وپوهيږو.

د هر څه له پاره، چې په پيداېښتي ډول په بله ژبه کې نوم يا وی وي، نو په پښتو کې هم ورته اندول شته

بیلگه:

زموږ ادیبان د عربي مایع اوبلن بللي، چې سم یې بهیدونکي دي او دا د شیانویو ټولگی دی. وروسته څیرل شوی.

که چیرې په پرمختللو ژبو کې د یوه وي (لغات) په هکله کوم معلومات غوښتل کیږي، نو په شمیروني (کمپیوتر) کې سری کړی شي د هغه وي په هکله پوره روښانه ونه د لاسه کړي. وبه گورو، چې دا څو معناوې لري، چې موږ یې بیا هغه ځای اړونده معنا ترې اخلو.

زه هم دلته هغه د الماني ژبې په بنسټ ودانې راټولونې تاسو ته وړاندې کوم یا له تاسو سره شریکوم، چې په یوه څه داسې لږ پوره وپوهیدلی شو، چې گران لوستونکي بیا د پوره معلومات له پاره پخپله هم د یوې پرمختللي ژبې د لغات کتاب کې دا ښه کتلی شي.

گورو، چې یو ناسم څه ژبې ته ساده ننوځي او ترې را وتل بیا پوره ستونځمن کار دی.

که موږ هرڅه لیکو یا هرڅه تازه ژبې ته راننېسو، باید په دلایلو ودان وي، یعنې نوي څه. یو څه که زموږ لپاره نابلد وي او پرې پوهیدنه باندې یې شک ولرو، هغه دې بیا نه کاروو. داسې ویل کیږي، چې داسې کارونه باید دولتي څلور دیوالی کې وشي، خو ...

زما بیلاری

گرانو لوستونکو!

زما د لیکنو ژبه به لږ ځکه وي اوتاسو هم حق لری، چې ما ته پوره برگ شی، خو هیله مې ده، چې ویې لولی.

اوس داسې ده چې ټول ملګري په هغه بنسټ لیکنو یعنې سیاست بوخت دي او زه هم یا ورڅخه خوند اخلم او ډېرو ته یې زارم، چې رښتیا هم د ژړا دي. ما له وخته د ځان سره پتیلی، چې همدې خپلو لیکنوته نوره هم وده ورکړم، چې دا کار یې له ما څخه بل څوک نه کوي، یعنې بل څوک دومره وخت نه لري او یا پخپله هم په دې ناروغتیا اخته دی، نو له دې کبله یو ځایي لیونی وي اوزه د ولس لیونی، چې ټول خلک په یوه لار روان دي اودا زه ترې یې لاری یم.

دا اوس خوسوچ بوچ لیونی کارکوم، چي دا زموږ لیکوالانو منځ ته راوړي اولږ ترلږه ورځني شوي ویونه او نومونه ورسره نه منم اوپه مخامخ یې ودرېږم.

زما په اند زموږ لیکولان او ټول پښتانه، اوبلن، کچه، پوله، او ان تر غبرگون پورې ناسم کاروي او زه خپل مخامخوالی د ژبي او سم اند په بنسټ گران پښتانه دي ته رابولم، چي د پښتو هرڅه دي په خپل ځای کې وکارول شي.

که زه دا کار هم ونه کړم، نو بیا د غرو او رغولیونې کیرم.

زه هم په ژبه کې د هر نوبت پلوی یم، خو دا مو د ناسمونونو لور ته باید لارښود نه کړي.

تاسو به زما د شمیرپوهنې لیکنو سره مخامخ شوي یاستی، چي د څلورگودی، پنځه گودی اوولارگودی غږیږو.

دا څو بیلگې د فزیک څخه هم ستاسومخ ته ږدم، چي څومره نا بلدي دي اوورته هک پک به شی او یا به ورته ښه وځاندي.

څو بیلگې:

(برېښنا) بهیدنه، (برېښنا) وړوني، (برېښنا) نه وړوني او هغه په گوته کې چي گروپ مړ کوي اوبلوي، (برېښنا) تروني. دا یې خویونه دي، چي د همغې له مخې مې نومولي او همغښي نومولي، لکه په هره ژبه کې.

د هغه څه له پاره چي په بله ژبه دي موږ ورته انډول پیدا کوو، خود یوه کار مخه باید نیول شوي وي او هغه دا چي ویونه ناسم ونه نوموو، چي زموږ د دي لیکنې موخه همدا ده.

دي ته به بیا وروسته داسې لږ ځغلند ستاسو پام راوگرځوم.

سم اند یا منطق

بې له سریزې. لرو:

الف- د کابل هوا په دي دوه ورځو کې.

ب — دوه ورځې د مخه کابل کې ورینګي یا وربښت وړېده.

مور د د ب- برخې باندې غږیږو، چې دا د سم اند دنده ده.

مور د ویناوسموالي او ناسموالي باندې غږیږو، نو له دې امله په سر کې منطق او په ځانګړي توګه د شمیرپوهنې سم اند څخه یو څه وړاندې کوم.

وبه کورو، چې په پورته کې الف- وینا نه ده او ب – وینا ده.

سم اند څه شی دی؟

منطق یا نور هم ښه شمیرپوهنیز سم اند د وینا سره سر اوکار لري.

یادونه: دا چې زما ریښه شمیرپوهنه ده، نو له دې امله به مې اندڅرګندونه هم په دې بنسټ وي او زما په اند به وهڅیږم، چې هر څه تاسو ته سم اندیز وړاندې کړم .

وینا څه شي دي؟

راځی، چې له هر څه د مخه لومړی د (شمیرپوهنې) سم اند یا منطق په بنسټ ،،وینا،، تعریف کړو:

پیژند: وینا د ویونو یا کلمو موخه وره څنګ په څنګ (،،څنګ تر څنګ،، نه!!!) ایښوونه ده، چې یو ،،رېښتیا ارزښت،، رېښتیا یا نارېښتیا لري.

بیا: یوه وینا یو ،، رېښتیا ارزښت ،، رېښتیا یا نارېښتیا لري. دا په دې مانا چې دا وینا یا رېښتیا ده او یا نارېښتیا.

که ووايو، چې: نن د کابل دښار د هوا حالات. دا وینا نه ده، ځکه موخه وره نه ده او ،،رېښتیا ارزښت،، رېښتیا یا نارېښتیا نه لري.

که ووايو، چې: نن کابل کې ورینګي (باران) وریږي. دا وینا ده، ځکه موخه وره ده او یو رېښتیا ارزښت رېښتیا یا نارېښتیا لري، یعنې یا به ورینګي وریږي، چې رېښتیا ارزښت یې رېښتیا دی او یا به ورینګي یا باران نه وریږي، چې رېښتیا ارزښت یې نارېښتیا دی.

پورته جمله ویلای شو: نن په کابل کې ورینګي وریږي. په کابل کې نن ورینګي وریږي. ورینګي وریږي نن په کابل کې او یا...

د سم اند له مخې دا ویناوې دي . ویونه موخه ور سره ځای په ځای شوي، خو دا چې ژبه یې څه ډول لیکنه غواړي، دا بیا بله خبره ده.

جمله یا نوره هم ښه وینا لرو: ،، استبدادي نظام د تل لپاره نسکور شو،، دا ویناده، ځکه چې ،،رښتیا ارزښت،، رښتیا یا نا رښتیا لري.

دا چې دا ،، استبدادي حکومت،، به بیا راځي او که نه ، د دې سره یې موږ سر او کار نه لرو. دا د یوه کس اند دی او څرگند یې کړ.

دوه مبین سره وایي: زه او ته به د تل لپاره سره یو ځای یو یا زه او ته به تل سره یوځای یو، دلته په یواځې تل کې هم موخه د تل لپاره ده او نه هغه د پولې تل پورې. یا تر تل پورې. دلته د تل لپاره سړی وایي، خو تر تلپورې بیا هغه وخت ویل کیږي، چې پوښتنه د کوم وخت پورې وي، یعنې د پولې موخه- که څوک غواړي - ترې جوته شي، نو بیا د .. . د تل وی راځي، یعنې د تل پورې یا تر تله کارول کیږي

خبره د ،،تل لپاره ،، او،، تر تل،، کې ده، چې ،، تر،، یې بیا لږ ډېرې پاملرنې ته اړتیا لري.

دوه څه ته گوته نیول شوې:

لومړی داچې یوه جمله (یا ښه یې: وینا) د گرامر له لارې سمه ده که نه؟

یادونه: جمله یا غونډاله اوکه غونډله په سم اند کې وینا ته ویل کیږي، چې ښوونې ته اړتیا لري، خو دلته به دا جمله هم د وینا له پاره ونیسو.

دویم دا چې دا جمله له واقعیته لري ده، که نه؟

هغه څه چې موږ دلته ورته گوته نیسو د ژبې په بنسټ ده، د واقعیت سره یې سر او کار نه لرو.

که ولرو: سپین د... لپاره کابل ته لار. دا جمله یا وینا سمه ده، که هلته ۵ ورځې ، ۸ ورځې یا تل ځای په ځای شي. رښتیاوالی یې بیا د پوښتنې لاندې راځي، چې رښتیا یا نارښتیا به وي.

که یوه وینا د په خوښه x وخت لپاره کیدی شي، نو دا په دې معنا ده، چې x هر وخت- ارزښت نیوی شي، له ۰ تر ناپای او که دا وخت تل هم وي. دا چې د دې وینا ارزښت رښتیا دی او که نا رښتیا د وینا خوي دی او تعریف، چې سموالی یې په گوته کوي.

لیکنه د ژبپوهنې له لارې اوکڅه څنگه؟

گرانو هیوادوالو!

زه په دې خبرو اترو کې د ،، ژبپوهنې، له لارې مخته نه ځم، ځکه چې ژبپوه نه یم، خو په ژبو پوهیدنې له لارې مې دې کار ته ملا راټولې. که رښتیا ووايم، نو ډېرو هیوادوالو په سر کې یې استاد غظنفر (وروسته پرې خبرې کوو) هم دا زما مخ ته لرنه را ته ځواکمنه کړه، چې باید دا څه مې چې په زړه کې گرځي، د گران هیوادوالو سره شریک کړم.

لکه چې یاده مې کړه زه ژبپوه نه یم، خو دا ډېر کلونه په ژباړه بوخت یم، نو له دې امله مې د ژبې یا نوره هم د ژبو سره مینه پیدا شوې او د لیکلو او یو په بل اړولو ته مې ملا راټولې، چې په ترڅ کې مې یو لړ کتابونه ژباړلي او څه مې راټول کړي، چې له شلو زیات یې چاپ ته رسېدلي او له اتلسو زیات یې لا بې چاپه پاتې دي.

له ډېروخت راهیسې مې زړه وو، چې د پښتو د ځنو ویونو او کارولو په هکله خپل اند د گرانو لوستونکو سره گډ کړم، خو د چا توان (موخه مې ترې خپل توان دی) د سړي خپل لاس کې نه وي او څه چې کیږي هغه کیږي، یعنې دا ټول قسمت دی.

خبرې ډېرې نه غزوم او په لاندې توگه مخ ته ځم:

زما لیکنه چا ته گوته نیول نه دي او نه په دې ټینگار دی، چې گوندې دا زما اند ټیک دی، خو په دې هیله دا لیکنه کوم، چې د پښتو لیکلو لپاره یوه د ټولو په خوښه لار ومومو او په هغه څه کې چې زما تشویش دی، له منځه لاړ شي.

ژبه څه شی دی؟

یوکس یوځای کې پوښتنه کړې وه، چې ژبه څه شیدي؟

پیژند: د ژبې لاندې ډېری (set) پوهیږو، چې د ،، کمونیکیشن یا خبرو اترو کمپلکس یا گډوله سیستم ،، ټول توکي خوندي ولري. (له الماني ویکی څخه)

بل پیژند: ژبې ،، د یوونویا یووالو او لارو (قوانینو) سیستم دی، کومې چې د ژبټولنو د یوبل سره د پوهیدلو الې په څیر په چوپړ کې وي،،. (له الماني ویکی څخه)

وايو، چې د دې غوښې له ټوټې پرته، د پوهیدلو او پوهول اله ده، دا د یوه قوم په منځ کې (،، ترمنځ،، نه لیکم. دې ته بیا وروسته راکم. دا دې زما د،، پرېپوزېشتونونه او ..،، لیکنه کې وکتل شي) او د هغه قوم د کلتور په ککره کې ځای لري

د ژبو پیداېښت، چې غبرگي پیدا شوي:

یو څه چې په یوه ژبه کې شته د هغې انډول یا برابر او که غواړئ معادل په هغه بله ژبه کې هم شته، د گرامر په پام کې لرنې سره.

دا په دې مانا، چې ژبې غبرگي پیدا شوي، مخ او وروسته به سره ولري او یوله بل سره گډون.

دا به څیړل شي، چې هرې پیداېښتي ژبې وی په بله ژبه کې هم شته او د دې پیدا کول داسې ستونځمن دي، چې مسلکي پوهنو او مسلکپوهو ته اړتیا لري اونه یې توکلي پیدا کونه، لکه چې ورسره بلد یو.

پښتو ژبه

پښتو چې یوه ځوانه ژبه ده، بڅښنه غواړم ډېره زړه، خو منځ ته راوتنه یې ځوانه ده، چې له دې کبله په پوهنه او پوهنیزه کیدنه کې ستونځې لري او زه یې ځوانه بولم.

په پوهنه کې پښتو له نورو ژبو څخه څه باید رااخيستي وی او را اخستي یې دي او باید هم راوايي خلي(دلته دا ،، راوايي خلي،، ته دې هم د پام لاندې ونيول شي، چې ،، یې راواخلي،، یې به یې په ځای ښه نه وي؟)

زه غواړم د دې لیکنو سره دا ووايم، چې موږ څومره ستونځې د ژبې په معیاري کولو کې لرو.

معیاري یعنی څه؟

معیار مو څیرلی. داسې به ووايو، چې ایا پښتو پوهنیزه کیدی شي؟

دا په دې معنا، چې ایا دا پوهنې په پښتو کیدی شي؟

پښتو هم د نورو ژبو په څیر یوه ډېره غني ژبه ده او هغه څه، چې په پېداېښتي توګه په نورو ژبو کې شته، په پښتو کې هم شته او له دې امله پښتو پوهنیزه کیدی شي، چې زما لیکنې او ژباړې یې یوه بیلګه ده.

ما یو مسلک شمیرپوهنه (دا په رښتیا د ځان ستایینې له امله نه وایم) د پوهنتون په سویه (کچه راوړل سم نه دي) په پښتو ژباړلی او لیکنه مې پرې کړې او فزیک مې هم داسې زیاته برخه په پښتو کړی. گورو، چې هر څه په پښتو لیکل همداسې شوني دي، لکهپه نورو پزو،خوپه خپله ژبه او مسلک،چې هر ورومو له یو بېلي،پرمختللي ژبي زده کړی وي ، وپوهیږو.

زما دا لیکنې څنګه شونې وي؟

دا لیکنې شونې وي، ځکه چې ما ورته وخت لروده او اړتیا. اړتیا دي گوره هر ورومو مادي نه وي. دا به ناشونې وي، چې یو څوک دې یوکار د بل چا له پاره وکړي. هر څوک چې هر څه کوي، باید د ځان ګټه په کې خوندي وگوري، چې په بل چا احسان وانه چوي.

پېداېښتي داسې ده، چې د ځان په ګټه کې که د بل زیان وو، دا ناروا ده او جرم.

ځنو ملګرو به ځما د کار سره مخامخوالی لروده او ممکن اوس یې هم ولري. دا مخامخوالی د پښتو نومونو لیکلوو. له ما څخه یوه کس لیکلي پوښتلي وو، چې زه دا د ریاضي کتابونه د علم له امله لیکم او که د پښتو له امله؟

زما ځواب ورته د پښتو له امله وو، ځکه چې پوهنه په نورو ژبو کې شته، بیا دې خلک نورې ژبې زده کړي، خوزما موخه داوه، چې زموږ ژبه هم د پوهنیزې کیدو توان اوحق لري. پښتانه پرې پوهیږي اونور ورته اړتیا نه لري

زه چې بیا بیا په دې هکله لیکنې کوم ورته لږ (نه ډېر) احساساتي کیرم، خو دا هم خپل ځان ته یو خوند لري. ورته وژاړم، ورته خوښ شم او بیا ورته خپه شم، چې نو دا زه ولې

بيا دومره كار ته اړشم، كه څه هم ما دا كار په خوښه كړي اود ځان روغ ساتلوله پاره مي كړی.

دومره وايم، چې زه دا ليكنې اوژباړې گوم ورته هكېك كيږم، ځكه چې نه پوهيږم، دا دومره ليكنې مي څنگه سرته رسولي. د شميرپوهنې ليكل د نورو څخه ساده دي، خو ما يې دا ټول كار پخپله كړي، يواځې دا سره راټولول يې هم پوره كاردی.

خوند يې:

زه چې خوب ته ځم، نو زما هغه لومړنۍ كتاب مي - چې نږدې په زرو مخونو كې چاپ شوي - سرته ايښودۍ اوداسي لږ تر لږه خو يې پانې سره اړوم. زه يې روغ ساتلی يم او دا پوره كاردی.

زموږ ليكنې:

موږ چې څه لیکو، نو په هغې بايد ښه وپوهيږو او د ژبې او سم اند لارې ته بايد برابره وي. زموږ ملگري د ځنو نومونو سره ستونځې لري، چې هغه زما په گومان له دې امله دي، چې د هغه وی یا نوم سره يې د پوهيدلو ستونځې دي.

زه يوه بيلگه راوړم او هغه څيرم، چې څه دي.

بيلگه: انگيزه، انگازه او اوس كله كله ازانگه هم شي، چې موږ ورته په هسكه مينه كې انگۍ وايو. دا زموږ ځنې ليكوال په اند دي، چې گوندي دا يوله بل بيل شيان دي، خوداسي نه ده. دا همغه يو څه دي، چې يو غږ له غره بيرته راگرځي او ياد يوه سياسي كس خبرې له ولسه بيرته راگرځي (دا موضوع بل ځای كې څيرل شوې).

موږ دلته همداسي څه د څيرني لاندې نيسو.

موږ هغه څه چې ژبې ته په خپله خوښه راننښلي، مسلكيتوب مو په پام كې نه وي نيولی او د پرديو ژبو سره هم پوره بلد نهو يو، ناسمونو سره مخامخ كيږو. بيا وايم، چې د دې ليكنې موخه هم دا ده.

زما جنجال له تاسو سره

زما جنجال لږ له دې امله ستونځمن دی، چې له ټولو پښتو لیکوالانوسره دی اودا له دې امله، چې موردا دې ژبې ته راننډاسلي ناسم یونه اوناښم نومونه ټول کاروواله دې امله به ستونځمنه وي، چې یوبل سره په دې هم اندې شو، خو هڅه اړینه ده.

زه هڅیدلی یم، چې په دې هکله پوره ژبنیز اوسم اندیز دلیلونه راوړم او څه له ځانه در سره شریک کړم.

زه هرڅه چې هغه بنسټیز نوم یا وی ته را ولم، د دې له پاره هم پوره دلیلونه راوړم، هغه څوک چې اندېي زما مخا مخ دی، له هغوم هيله کيږي، چې په دې هکله په ژبه او ژبپوهنه ودان دلیلونه راوړي.

د بیلگې په توګه چې څه بهیږي هغه له پیدایښته بهیدونکي دي او په نورو ژبو یې اندول هم همداسې پوهیږو، ژباړه به یې همدا بهیدونکي وي.

که څوک دا (په ناسمبول) اوبلن بولي، نو د دې له پاره هم باید یو په پوهنه او سماند ولاړ دلیل راوړي.

که زما لیکنې سره هم انده نه وی، نو هیله مې ده، چې په ژبه اوسم اند ودان دلایل راته په پوره ځګه ژبه ولیکي، نه زړه بدی کیوړم، خو سمون باید وي.

د ژبې پوهنیزه کیدنه.

ژبه په هغه وخت کې پوهنیزه ده، چې داسې لږ تر لږه دا د لومړنیو ستونځو ته اوبی (ستونځوبی) وروسته یې څیرنه شوې)) پیداشي.

موږ په پښتو کې — دا باید په ډېره خواشینۍ سره ووايم- چې د هغه ساده اړتیاوله پاره هم پوره مسلکي کسان نه لرو، موږ ان له هغه پیلیزو پوهنو سره له پيله څه نه لرو، موږ ان داد بنوونځي پوهني مو هم ناسمي لا تراوسه نه دي سمې کړي .

ما د رياضي يو کتاب ليکلی، چې Ketabton.com کې خپور دی اوله اومتري ۱۲ – م ټولگي پورې مود هر کتاب څخه يوه يوه برخه څيرلې، چې له څومره ناسمونونو ډکه ده. متأسفانه، چې ټول د شميرپوهنې يا رياضي کتابونه – چې ما لوستلي – همداسې ناسم دي. په ژبو پوهيدل او په مسلک واک لرلو سره پښتو هم پوهنيزه کيدی شي.

په پښتو کې څيرنې څنگه شونې دي؟

زموږ ژبپوهانو، چې په پښتو کې يې تراوسه ماستري يا داکتري لروده يا لري او يا يې له دې وروسته لاسته راوړي، دا يې هم له نورو ژبو څخه لاس ته راوړي او او س هم په خپل هيواد کې ورته د جگو زده کړو ادبيات نه لرو، نو زما په اند که څوک غواړي، په پښتو کې – لکه څنگه په نورو ريښو کې هم – څيرنې وکړي يا لوړې زده کړې، نو اړين دي، چې يوه پر مخ تللي دباندنې ژبه ښه زده کړي، که په دباندې کې د زده کړې شونتيا نه وي، نو دا هڅې دي په کوردننه وکړي.

لکه څنگه موچې هيواد وروسته پاتې دی، همداسې مو په ورته ډول ژبه هم وروسته پاتې ده، چې له نږدې شپيته کاله د مخه داسې لږه رسمي سوي (په قانون کې پوره، خو قانون ته څوک گوري)، نوکه هر پښتون غواړي څه وليکي ډېر ښه به وي.

نه ! ډېر اړين به وي، چې يوه پرمختللي ژبه، چې له ټولو يې انگرېزي ښه ده، زده وي او د خپلې ژبې لپاره ترې گټه پورته کړي.

دا په دې مانا، چې د نصاب له پاره د ښوونځي او پوهنتون کتابونه سيده له انگرېزي راوژباړي، خو هغه ژباړی بايد په مسلک او په دواړو ژبو ښه پوه وي.

نومونې (نومه ونې)

نومونه او په ټوليزه توگه – زما په اند – ژبه څنگه منځ ته راغلي؟

يادونه:

ما نومونه ليکلي، خوموخه دي د ژبي ويونه وي، که دا نومونه، فعلونه، ضميرونه او يا نور څه وي.

ځني شيان د هغو د خويونوله لاري راته روښانه کيږي.

مور ته پوهنه په پښتوکونه ډېره ستونځمنه په دي ده، چي دا پښتو نومونه او ويونه راته ورځني نه دي، لږ ترلږه په پوهنو کي. ځنو پوهنو کي خو نه دا چي دا نومونه ورځني نه دي، په هغي پوهيدل هم ستونځمن دي. زه کله کله، چي د الماني څخه کوم نوم په پښتو ژباړم يا پښتو کوم يا يي نوره هم ښه په پښتوکي يي انډول پيدا کوم، چي پرې پوهيدنه راته ستونځمنه وي، بيا يي انگريزي گورم اوبيا يي د عربي سره هم پرتله کوم، گورم، چي دا څنگه وبلل شي يا يي نوره هم ښه انډول يي څه دي. نه چي دا څنگه وبلل شي، بلکي چي دا څنگه يا کوم نوم دي، داسي نوموني (ښه به يي داسي نومه ونې) په تخنيک کي ډېرې مخ ته راځي، ځکه چي د نورو پوهنو د ژبي په څنگ کي په تخنيک کي هم ستونځي لرو.

لنډ: د ژبي ستونځي او مسلکي ستونځي لرو، چي د شيانو پښتو بلل راته ستونځمن کوي.

د نومونوله لاري يو شي يا د شيانو ډله يا ښه يي ټولگي يواځني ټاکل کيږي اودا ټاکنه زيات وخت د شيانو د خويونوپه بنسټ سرته رسيږي.

مور دلته د بيلگي په توگه نومونه ترڅيړني لاندې نيسو.

مور درې ډوله نومونه لرو:

داسي سمه نه ده، دا ځانله نومونه نه دي. وبه وايو، چي مور درې ډوله ويونه لرو

يو: هغه ويونه او نومونه چي له پيداېښت څخه راسره مل دي.

دوه: هغه نومونه او ويونه، چي د هغه څه له پاره منځ ته راغلي، چي هغو د منځ ته راوړونکو نومونوباندې ياديږي، يايې ورته دځانگړي خوي څخه منځ ته راوړل شوي.

درېم: هغه نومونه يا ويونه چي د پوهني د ودې سره منځ ته راغلي.

و يو ته:

دا پېداېښتي نومونه او ويونه په هره څه کې خپل انډول لري او بايد موږ يې ورته پېدا نه کړو. دا موږ يې په لاندې ډول لږ روښانه کوو:

الف: ټولگيز نومونه اود ټولگيز ويونو له لارې نومه ونې:

۱ – ټولگيز نومونه، چې د گډو خويونو په بنسټ وي:

لکه انسان، نبات اوداسې نور اويا همدسې تو، سور، برگ او نور، دا ډول نومونه او ويونه هره څه لري، که په کومه څه کې ستونځې ورسره وي، نو د نورو ژبو په مرسته يې د خوي له مخې نومونه پېداکولی شي.

۲ – ټولگيز نومونه، چې د تودوخې درجې اړوند د گډو خويونو له مخې چې د شيانو گډ حالت د ځنو خانگرو شرايطو سره په گوته کوي يا لنډ: د شيانوفزيکي حالت.

دا شيان په درې ټولگيو وېشل کيږي:

يو: کلک . يعنې د کلکو شيانوتولگي، چې زړې يې سره کلکې نښتې وي، لکه تيرره، يخ، واوره ، که اوبلنه هم وي

دوه – بهيدوني (د هغوتنوتولگي، چې بهيري يا يې زړې کلکې سره نه وي نښتې) يا بهيدونکي (دا نوم زموږ ادبياتوتخريب کړی او اوبلن يې بولي، چې دا د ټولگي د يوه شي (اوبه) خوی دی (نوروروسته))، لکه اوبه، شيدې ...

دا ولي؟

ځکه چې زموږ د دې ناسم نوم ايښوونکي او ناسم وي بللووني (که بلونکي؟؟).

لومړی ۱: د دې شيانود ټولگيو په فزيکي خوي نه پوهيدل او

دويم ۱: همداسې دوي نه شوکولی، چې دانومونه له نورو ژبو راواخلي، هلته دا پوره روښانه دي او هرڅوک پرې پوهيدلی شي. دا موضوع بل ځای کې هم څيړل شوې.

درېم – تښتيدوني (بخار، غاز ونه او غاز ډوله):

دا د هغو تنوتولگه ده، چې زړې يې يوله بله تښتې، لکه د بويولوتنونه يا بخار، غاز او

....

دا نومونه د شيانود ټولگيو د پيژند له مخې منځ ته راځي.
د دې لپاره چې خبرې اوږدې نه شي، داسې يې را لنډوو:

دا بيا تکراروم:

د ځانگړو شيانو يا د يو يو نومونه:

دانومونه چې مورورسره سر اوکار لرو، په لاندې توگه لنډ څيړو يا ښه يې: په گوته کوو:

الف: هغه نومونه چې په پيدايښتي توگه منځ ته راغلي يعنې د انسانانود اړتياوسره انسانانوداشيان – د دې له پاره چې يو له بل توپير شي- د ځانگړني لپاره نومولي، چې دا په ټولو ژبوکې همغه اړوند شي په گوته کوي، لکه اوبه، تيره، اور، کوروکوته، ولاړ، ناست، نيز يا سين، خاوره، غونډوسکه، ونه او نور چې د نړۍ په هره ژبه کې ورته اړوند نوم شته، چې همدا څه ترې پوهيدل کيږي.

ب- هغه څه ، چې له پيدايښته نه شته او د نوو زده کړو په بنسټ په بيلابيلو پوهنو کې منځ ته راغلي، دا يې زيات د شيانود خويونوپه بنسټ غوره کړي او يا دا شيان کسانود لومړي ځل له پاره پيژندلي وي يا نړۍ تهوړاندې کړي وي، لکه الخهايمر، څلزيوی، نيوتن اونور.

دانومونه په هره ژبه کې بايد همداسې وي اودي هم.

پ: هغه نومونه چې په نوره نړۍ کې د نوبت له امله منځ ته راغلي، لکه ستاندار (معيار) اونور.

د داسې نومونوله پاره زما وړانديز دا دی، چې دا دې هم همداسې پاتې شي، که نه ډېر ناسمونونه بيا ځان پسې لري، چې وروسته روښانه شوي.

د نومونو يا ويونو پيداگونه:

د نوم يا کوم وی د نه لرنې يا نه پرې پوهېدنې نوم يا وی له پاره وی يا نوم پېداکونې يا اېښوونې له پاره څنگه مخ ته ځو؟

نوم اېښوولو لپاره يا نوره هم ښه د څه نوم يا يو وی، چې تر اوسه مورنه وي نومه ولې اويا موکوم وی ته اړوند په پښتو نه وي پېداکړی، په ژبه پوه مسلکي کسان مسولیت لري. دوي بايد د هغه څه خوښه وپېژني او بيا ورته اړوند نوم د خوي په بنسټ وټاکي، يعنې داسې نوم، چې خوي روښانه کړي يا د خوي په بنسټ روښانه شي.

ايا داسې يوڅه به وي؟

بڅښنه دې وي داسې نه ده، چې ځنوشيانو يا کوم وی ته چې پېداېښتي وي نوم يا په پښتو وی نه لرو. دا لرو، خو موږ نه يو هڅېدلي هغه پېدا اووکاروو.

په خټه کې بايد دا د نوم بدلولو اجازه نه وي، خو کله کله ادیبان او لیکوالان ځانونو ته دا اجازه ورکوي. وبه گورو، چې دا کار مو ناسمون ته هڅوي.

د بېلگې توگه: لکه دوي په سلو کې له دېرش څخه چې لنډ يې، لکه څنگه چې دی- دېرش سلمه - وېولي، دوی ورته په خپله خوښه او پوره ناسم ،، دېرش سلنه،، وايي او ددې لپاره هېڅ سم اندیز دليل هم نه لري بې له رسنيز زورڅخه، چې په دا خپل ناسمه کړنه کې بريالي دي.

يا لکه بهېدونکي تنونه چې اوېلن بولي، چې خورايېځايه بې پرې پوهېدنې اوناښم اود ژبې سره تېری دی (په دېر هېڅښنه).

په دې هکله وروسته خبرې شوې دي.

موږ د هر اړخ پوهنه کې ستونځې لرو، چې څنگه په پښتوشي، خودا کار يواځې مسلکي کسان کولی شي، چې غيرمسلکي کسان يې تخريبيوي.

د بېلگې په توگه: د عربي مايع اوېلن بلل هغه چا کړی، چې هغه د تنونو فزيکي خوي سره نابلد دي او هم ممکن اوېلن يې د لومړي ځل له پاره اورېدلی وي. که يوفزيک پوه يا

لږداسې د فزیک سره بلد کس څخه دوي مرسته غوښتي وی، هغوی به ورسره دا مرسته کړي وی او کیدی شوی، چې دا یې همغه په خپل سم ډول بللی وی. د یو فزیکپوه له پاره به هیڅکله اوبلن بهیدونکي نه وي، اوبلن لا تر هغې کلک دی، چې اوبه کيږي (زه د ښوونځي د نصاب په دې غونډه کې ناست وم اوپوره زاري مې ورته وکړې، چې دا اوبلن نه دی، دا بهیدونکی دی او هم وهڅیدم، چې دا پنځمه،،،، په پښتور اونه ټپي، خو بريالي کیده مې نه کیدل.

ورسره بلد ناپوهوړ...

په خواشینی باید ووايم، چې موږ هغه ورسره بلد ناپوهوړ ویونه او نومونه منو - که ناسم یې هم لیکو - اوبه راته برېښي، خو نابلد پوهوړ پورې بیا خاندو، یا لږتر لږه ورته خندا راځي

بیلگه:

موږ په شمیر پوهنه کې لرو، چې موږ ورته،،، زوزاپکل،،، وایو. خدای مې دې غاړه نه نیسي. سمه لیکنه یې زما په گومان ده:،،، ذوالاضعاف الاقل،،، او له ښوونځي څخه پرې پوهیږو، چې هغه شمیرپوهنیزه یې موخه څه شی دی او نه دا چې دا په پښتو څه مانا لري، خودا خپل نوم راته د خندا برېښي، چې:،،، خورا کوچنی گډ زیاتځله،،، په،،، خورا،،، پوهیږو، په،،، کوچني،،، پوهیږو، په،،، زیات،،، پوهیږو، په،،، ځله،،، پوهیږو، خو منل یې راته په لومړي ځل د خندا برېښی. اوس هم کیدی شي تاسو ورته هکپک او وځاندی، ځکه دا خندا له فکره د مخه ده. که فکر په کې وشي، نو بیا یې من لښوني دي او پرېپوهیدل هم.

که څوک په عربي پوه وي، وبه گوري، چې دا پښتو د عربي سره سر خوري.

بله بیلگه:

که کړې ته غونډوسکه یا غونډاری ووايو نو خندا څه کوي، چې برگ هم درته گوري، چې دا سي يوه شي ته لکه د ځمکې کره د خپل ټول لویوالي سره څنگه دي دا چټي غونډوسکه وبلل شي.

په پښتو کې د نه لرلو نومونو او ویونو نومونه (نومه ونه)

دلته د نه لرلو خبره ناسمه، سمه یې د نه له ژبې رابرسیره شوو او یا له ژبې ورسک ته د نه ننوتلو د باندنیو ویونو او نومونو ویونه او نومونه.

دا چې ټوله پوهنه مو ه نور وژبو را اخستي، نو د لیکونکد اسانتیا لپاره یې د همې بلې ژبې نومونه م ورته رانیولې، ځکه چې دا د پښتو اندولگورو، چې دا اوس هم مور ته د منلو او زغملو نه، که څه خهم سمپرېپوهیرو.

د بیلگې په توګه، که مستطیل ته ولاړ ګوډس یا ولاړ کونجی ووايي، نو زموږ پښتانه دا نه مني او ناوړه ورته برېښي (زما اوږده تجربه). دا باید ووايم، چې دا همدا ولاړ ګوډی یا - کونجی ده، که څوک غواړي او که نه. (ګوری مستطیل باندې پوهیږي او که ولاړ ګوډی؟ د مستطیل پښتو اندول باندې په نور ژبو کې هم نه پوهیږي او که پوه شی، نو بیا یې سملاسي منی).

د دباندنۍ ژبې ویونو له پاره د ویونو پیدا کول او که په ژبه کې یې پلټل؟

زما تجربه:

ما یو مسلک - شمیر پوهنه، چې زما مسلک دی - په پښتو کړی او فزیک مې د څنګیز مسلک په توګه هم - لږ تر لږه هغه د ښوونځي فزیک - زیاته برخه په پښتو کړی، که ویې گورو، نو وبه پوهیږو، چې پښتو هم همداسې یوه توانمنده ژبه ده لکه دا نورې ژبې، خو یواځې تر اوسه لیکنې پرې نه دي شوي او ویونو له پاره مو په پښتو کې اندولنه دی پلټلی (شته دی، خبره پلټلو کې ده).

زه تر اوسه د داسې یوڅه سره نه یم مخامخ شوی، چې په پیدا پښتې منځ ته راغلي د باندنیو ویونو ته دې مور په پښتو کې اندول ویونه ونه لرو، نو له دې امله یې ورته نوی نه پیدا کوو، هغه اندول یې په خپله ژبه کې لټوو او د دې کار له پاره د هغه وی مسلکي کسانو څخه ګټه پورته کوو.

دا چې دا کار مو په ژبه کې شوی یا چا کړی، ناسم شوی، چې سمون یې پوره ستونځمن دی (د دې لیکنې موخه).

د بیلګې په توګه اوبلن، کچه او نور همدلته وګوري.

د پښتو انډول

هغه ویونه، چې موږ تر اوسه په پښتو انډول ویونه ورته نه دي لټولي، که زیات ستونځمن هم راته برېښي، په پښتو کې انډول لري، چې د دې انډول پیدا کولو له پاره موږ له همغو پرې پوه دبانډنیو ژبو څخه په ګټه اخستلو دا نومونه یا ویونه موخه وړ پیدا کولی شو، چې زه له فزیک څخه یو څو بیلګې راوړم:

یادونه: دا پښتو نومول یې اړین دي او که نه؟

په دې نه غږیږم. موخه دا ده، چې په پښتو کې ورته انډول لرو او که نه.

لومړی: (برېښنا) تړونی

په کوټو کې چې برېښنا څراغ روښانه کوي، نو انګرېزي ورته سویچ Switch په الماني ورته Schalter وایي وهو یا کیکارو. که دا په پښتو کوو یا نوره هم ښه، په پښتو ورته انډول لټوو، نو لومړی باید وپوهیږو، چې دا د فزیک له مخې څه دنده لري، د دې نور وژبو موخه به همدا وي او که څنګه؟

د فزیک له مخې دا هغه اله ده، چې دوه سیمونه ((برېښنا) وړوني) سره تړي او یا د مرکیدو وخت کې یې سره بیرته بیلوي. پوښتنه دا ده، چې دا که موږ د سویچ په ځای،، تړونی،، وټولو، نو موخه ور به نه وي؟

د پورته انګرېزي او الماني ژبو ویونو له پاره انډول همدا،، تړوني،، دی.

دا چې داسې بلل یې ښه کار دی او که نه یا په داسې بلنوسره هم انده یوکه نه، په دې باندې خبرې نه کړو، خو دا همداسې دی، دا تړونی دی اونه بل څه.

دویم: (برېښنا) ساتنن تړونی

په الماني کې Sicherheitsschalter او انګرېزي کې safety switch لرو. دا په کور کې هغه برېښنايي جوړښت دی، چې د شارتي یا لنډېر پکيدنه کې برېښنا پرې کوي، دا په دې مانا، چې په کور کې که کوم برېښنايي جنجال منځته راشي، نو برېښنا

پرېکوی، يعني دا هغه اله ده، چې کور او هرڅه ساتي، له همدې امله يې مانا هم ،،
ساتننرونۍ،، کيدۍ شي يا ده، چې همغه خپله موخه په گوته کوي.

دریم: راکښنه

د الماني Spannung، چې پښتوانډول يې په لاندې ډول روښانه کوو:

روښانونه: شپانونگ نوپه دا ورځني ژوند کې څه مانا لري؟

الف : که دوه ميين سره مخامخ شي، نو رپيري اوزورنه يې داسې لرځيري، چې گوندي
يوبل غبرکې ونيسي. (د غبرکې نيونې ميل)

ب : که دوه سره په کرکچ اخته يا سره وران کسان مخامخ شي، نو د کيني څخه يې
زړونه رپيري، چې گوندي يوبل سره ووهي. (د تيلوهني ميل).

په برېښنا کې يې روښانه ونه: په برېښنا کې هم شپانونگ (دې ته برېښنا سرچينه هم
وايي) د دوه قطبونو سره مخامخ کيدو سره د دوي په منځ کې د راکښني يا تيلوهني ميل
منځ ته راځي، چې دوه سيمونه (وړوني) يې سره لري.

همغه قطبونه سره تيلوهني او مخامخ قطبونه سره راکاري.

پوښتنه: ايا دا به هغه خپله موخه روښانه نه کړي، که دا راکښن- تيلوهنه وېولو؟

يا لنډ: راکښنه وېولو؟

بلل يې د هرچا خوښه، خو همداسي ده.

د ويونو پښتو بللوسره نو څه وکړو؟

د ويونو يا شيانو بللو له پاره، چې د نومونو اوشيانود ،،يو،، له ډلې وي، هغې ته
هرومروانډول په پښتو هم لرو او بايد دا ورته له خپله ځانه پيدا نه کړو، چې دا مو
هرومرو د ناسمون سره مخامخ کوي، چې بيرته سمون يې بيا پوره ستونځمن دی، ځکه
چې نور ليکونکياولوستونکي ورسره بلديري او دا بليدېدل بيرته راستنول پوره ستونځي
لري.

دوي خُكه دا مني، چي گوندي دا خوژ بپوهانو نومولي اوباید سم وي، چي دا ناسمه لارښوونه ده.

د بيلگي په توگه اوبلن اوکچه وگوري.

،، دوه ،، ،، دري، همداسي پرېږدولکه څنگه چي دي، خُكه چي دا په ټولوژبوکي همداسي دي.

لکه دا لاندې بيلگي:

ستاندارد (معيار) (دا گوره ايستاندارد نه دی)، نوځوبنه مو، چي څه يې بولي، خوبل بلل يې پوره ناسم دي.

څلزيوس په ټولوژبوکي همداسي دی او موربه هم ورته همداوایو يا الخهايمر (الزايمر) اونور.

دويمه برخه

د نه په پښتو بللشوو نومونو او ويونو د پښتو ناسم انډول

په دې برخه کې غواړم د گرانولوستونکوسره هغه څه گډ کړم، چي ژبي ته مو ناسم راننېاسل شوي، دا په دې مانا چي ناسم مو ژبي ته نه دي راننوتي، دا ناسم راننېاسل شوي دي.

اوبلن

زموږ هيوادوال يا نوره هم ښه، ليکونکي د مايع په انډول نه پوهيدل اودا چې مسلکي نه وو، نو پوهيدلی هم نه شو يا په دې هکله له ستونځوځانونه ژغورل، نودې ته يې يعنې مايع ته د انډول له پاره اوبلن نوم وټاکه. په وټاکه باندې ځکه زور اچوم، چې انډول يې ورته ونه کاراوه اوله دې امله يې داسې ناسم اوبلن وباله.

اوبلن په ژبه کې يو پيدايښتي خوي يا وی دی او په نورو ژبو کې هم انډول بايد ولري. دا چې اوبلن لا بهيدونکي نه دی، نو له دې امله د عربي مايع انډول هم نه شي کيدی. دا نوم ورته ټاکل شوی يا غوره شوی دی اونه په پيدايښتي توګه دا انډول دی.

موږ د دباندني وی يا نوم له پاره پښتونومنه ټاکو، موږ يې انډول پيدا کوو، چې دا کار شونی دی.

زموږ ژبپوهانو فکر کاوه، چې ګوندې موږ د مايع له پاره پښتو انډول نه لرو، نو له دې امله يې مايع ته اوبلن نوم وټاکه، چې په همدې غږېږو.

موږ ډېر تنونه لرو، چې مايع دي، دا په دې مانا، چې دا د تنونو ګډ خوي مايع د تنونويو ټولګی جوړوي، نو له دې امله داسې مخ ته ځو او فزيک څخه ګټه پورته کوو يا اخلو:

موږ تنونه يا اجسام د خويونو له مخې ياد زرو سره ټينګ نښتوالي له امله (چې د جوړښت له امله يې غوره کوي) په درې ټولګيو وېشو (فزيکي پيژند):

لومړی:

کلک بدنونه، د بدنونو هغه ټولګی، چې بې له باندنۍ اغيزې يې زړې سره کلکې نښتې وي او بې له باندني زوره ځاي په ځای وي.

لکه: ټير، لږګی، يخ، واوره او اوبلنه واوره (دا هم لا اوبه نه دي) اونور

دويم:

تښتيونکي – يا غاز ډوله بدنونه: د بدنونو هغه ټولګی دی، چې زړې يې سره نه وي نښتې اوزر سره بيليري او يا چې بې له باندنۍ اغيزې تښتي (هرې لور ته ځغلي). دا به نو د ژبې د قانون اود دې خوي سره سم تښتيونکي يا تښتيدونې بلل کيږي (نه ! ښه يې: تښتيونکي دي) او سم انديز هم ځکه دی، چې هرې لورې ته تښتي لکه غازونه. د اوبو بوخار اونور

دریم:

د بدنونو هغه ټولگی چې زړې یې داسې نښتې وي، چې کلکې نه وي او یو بل ټیوهي یعنې مخ ته بیایي یا چې بې له دباندني زور یا اغیز بهیري. دا بهیدنه یې خوي دی اوله دې امله بهیدونکي یا بهیدوني بلل کیږي یا د بدنونو بهیدونکي ټولگی بلل کیږي.

نور همداسې مخ ته ځو: اوبه، شدې، شرومبي، تیل او ورته شیان یعنې تراوسه مایعات څه خوي لري؟

دا هر څه د همغه خوي له مخه نومول کیږي.

دا چې دې اوبلن ډېرزورولی یم، بیا یې لږ تکرار، دا لا ډېرې روښانولو له پاره.

دا څه چې اوس لیکم دا د دې شیانو لپاره په هره ژبه کې د خوي څخه رانیول شوی او د همغه له مخې سم نومول شوی، که دا په عربي کې هم وي، چې مایع ترې نومول شوی (په سم او ناسم یې نه پوهیږم، ځکه چې موږ زیات نومونه له عربي هغسې سم نه دي رانیولي او هیڅ ورباندې پوهیږو نه، چې موږ او تاسې اوس همداسې کوو. دا مې اوس ځان ته روښانه کړه، چې د مایع اندول هم په پښتو بهیدونکي دی).

اوس بیا دریم ته راځو، ځکه چې همدا زموږ د ادیبانو څخه ناسم نومول شوی او ژبه تخریبوي.

موږ لوستلي: هغه څه چې بهیري، مایع یې بولو.

راځي فکر ورته وکړو: هغه څه چې بهیري، دا څه ډول خوي دی، یعنې دا د بهیدني خوي لري، یعنې بهیري. یو څه چې د بهیدني خوي ولري، نو هغه به ایا - د خوي له مخې - بهیدونکي (لنډ: بهیدوني) بدنونه نه وي؟

د بدنونو یا ښه یې خویونو یا ویونو داسې بلل د چا د خوښي کار نه دی، یعنې یو څه ته بل بلل ټاکل، چې هغه به هرو مرو ناسم وي.

جبه اوبلنه ده، هغه څه چې اوبه یې ز غملي وي، اوبلن دی، مگر یوڅه مایع اوبلن نه دی، پخپله اوبلن لا نه بهیري. دا گاز یا غاز، چې تاسو ورته گوته نیولي ده او ناسم یې، اوبلن غاز، بولی، د اوبو سره گډ خوي یې یواځې دا بهیدل دي، نور بل کوم خوي ورسره گډ نه

لري او نه يې اوبه زغملي، چې اوبلن شي، دا بهيري، چې له دې امله بهيدونکي غاز دی او نه اوبلنيري.

يادونه: اوبلن لا تراوسه کلک يعنې نرمه واوره ده، چې پسې ويلې کيږي اوله دې امله چې ټوټې يا زړې يې سره نښتې دي بيا اوبه کيږي، چې بهيري، دا په دې مانا، چې اوبلن اوبه نه وي، نو بهيدونکي يعنې مایع نه دي. اوبلن لا واوره ده خونرمه.

گرانو هيوادولو!

دا څه چې مور دلته لولو، دا په نورو ژبو کې هم همداسې دي، دا د زبو غبرگون يا موازيت دی. په الماني وايي: Alles was fließt; ist flüssig (هر څه چې بهيري، بهيدونکي دي) او دې بهيدونکو ته بيا Flüssigkeit وايي.

اوس نو سم اند په پوښتنه کې دی، چې دا اوبلن ښه دی، چې دا خوي نه ترې څرگنديږي يعنې بهيدل او که دا بهيدوني يا بهيدونکي سم نوم دی، چې د خوي څخه روښانه دی او خوي ترې روښانه دی؟

دا بهيدوني د موادو د يوه ټولگي له پاره کارول کيږي، چې په هغو کې اوبه هم خوندي دي يا په همغه ټولگي کې دي.

څوک چې د تلنې توان لري، تلونکي دي. څوک چې د خورنې خوی يا توان لري خورونکي دي، څه چې د الوتنو خوي لري الوتوني يا التونکي دي او داسې نور لکه اوسيدونکي، لوستونکي او او... يعنې د بهيدلو توانوالو ته بهيدوني يا بهيدونکي بايد وويل شي او دي، او نه دا ناسم اوبلن.

په پوره خواشينۍ بايد ووايم، موږ د استونځي لرو، چې موږ د شيانو، ويونو اود ټولگيو نومونو او بللو سره په پښتو بلد نه يو او پښتو نومونه اوويونه او داسې بلل راته لږ هکېک کونکي برېښي.

د څو کاله دمخه مي،،کره،، غونډوسکه بللي وه يعنې همغه انډول نوم يې، چې نه مو منله. خپله غونډوسکه موږ ته لږ بيخونده يا هسې څه برېښي، خو دې غونډوسکې ته عرب کره وايي.،،کرته القدم (د ناسمي ليکنې بخښنه دې وي)،،.

د عربي مايع مانا Flüssigkeit دی. دا په شميروني کې کتلی شی.

د دې له پاره چې يو څه مو ژبي ته د پردۍ ژبي څخه راننوتې وي او اوس هغې ته پښتو انډول غواړو پيدا کړو، نو دا د همدې ژبي پوه څخه وپوښتې اويا يې بلې ژبي کې وگورۍ.

که تاسوپه عربي پوه څخه وپوښتې نو هغه به يې درته هر ورو،، بهيدونکي،، مانا کړي. زه په عربي نه پوهيږم، خو انډول مې يې الماني ژبه کې وکوت او د هغه انډول په پښتو هم،، بهيدونکۍ،، دی او نه اوبلن.

پای يادون:

هغه څوک چې په عربي پوهيږي، هغوي به هم پوه وي، چې د مايع د پښتو انډول بهيدونکي دي.

لږ ورزياتونه:

په ډېره بخښنه بيا ستاسود رد (گرم) ی له پاره.

د اوبلن ناسم کارول:

يخ د تودوخۍ د جگوالي سره اوبه کيږي او بيا د تودوخۍ د نور جگوالي سره بخار کيږي.

واوره د تودوخۍ د جگيدوسره اوبلنه کيږي، بيا د توخۍ دنوري جگيدوسره اوبه کيږي، چې بهيږي، يعني د همدې تودوخۍ سره بيرته نه اوبلنه کيږي او بيا د تودوخۍ د نوري جگيدوسره بخار کيږي.

بيا: واوره اوبلنه شي، خو واوره ده اونه بهيږي، ځکه لا تراوسه اوبه نه ده. بيا د تودوخۍ د جگيدوسره دا واوره، چې اوبلنه شوې ده، اوبه کيږي، چې بهيږي او - بيرته د همدې تودوخۍ درجې سره - نه اوبلنه کيږي. د تودوخۍ د نوري جگيدوسره دا اوبه بيا بخار کيږي.

اور غورځونه او اور بهيدنه :

ما - ماته د ډېر گران څيرونكي، اديب، ليكوال، شاعر درانه ليوال صيب - يوه ليكنه ولوستله، چې لاوا يې ،،اوروبی،، بللی وو، چې زما اند يې زما د مخه ليكنې په بنسټ په دې هكله څه ليكلو ته راوهڅاوه، چې له تاسو سره يې شريكوم.

موږ اورغورځوني لرو، چې هغه اور راغورځونه يې بيا داسې حالت ته ورسيري، چې بهيري. د پورته روښانونې سره سم، دا هم دا د اورغورځوني لاوا، چې بهيري، نودا اوربهيډنه يا ،،بهيدونکی اور،، دی.

دلته گورو، چې دا لاوا يا اور نه اوبلن کيږي، دا اور بهيري، نو له دې امله بيا هم په دې ټينگار کوم، چې د عربي مايع له پاره اوبلن کارول پوره ناسم دی.

کچه

دا کچه زموږ په ژبه کې د داسې څه له پاره زموږ د ليکلوسټ خاوندانو له خوا کارولکيږي، چې هغه يې تربپوهيدني او بنسټيزې مانا سره هيڅ اړوندوالی نه لري

کچه څه ته وايي اوموږ دا څنگه، ولې او څه ته څنگه ناسمه کاروو؟

زموږ په ادبياتوکې ،،کچه،، د ستاندرد(معيار)، سطحې(هوارې)، سويی، ليول له پاره کارول کيږي.

دا هر څه به روښانو او بيا به دې ناسمون ته گوته نيسو:

لومړی دا څه څيرو، د څه له پاره چې ،،کچه،، کارول کيږي.

لومړی: ستاندارد يا معيار:

يو ستاندارد **Standard** يو پرتليز ډوله يوونيز يا يوونيز شوی ، لا نور هم پيژندل شوی او زيات کارول شوی(يا لږ تر لږه هڅيدنی وړ) رقم او ډول دی، چې يو څه جوړ کړي يا يو څه منځ ته راوړي، کوم چې د نورو رقمونو او ډولونو په مخامخ بريالی شوی وي. لنډ: دجوړښتونو په پرتله کې دجوړښت بريالی ډول جوړښت ،،ستاندارد يا معيار،، دی

بیا: دا که کورونه وي یا ماشین الات، د جوړونې له پاره یې ډېر مسلکي کسان وړاندیزونه کوي اودا وړاندیزونه بیا سره پرتله کيږي، هریو ډول چې د غوښتونکو کسانو خوښ شو، هغه بیا ستاندارد دي

دویم: نيوو Niveau :

۱ – ټاکلې هواره یا کرښه ده، چې د ځمکې د سرهوارې سره غبرګه ځغلي. پوهیږو، چې دلته سړی سمسکیوالی سره پرتله کوي او دا هر اړخیز. دلته د نیوو په ځای هواره یا سطحه یا level راوړل شوې.

۲ - Niveau : یوه ټاکلې پوړۍ ده، کومه چې له مخه ورکړ شوې سکالا باندې شتون لري او له هغې سره سړی یو څوک یا شي ارزوي. که څوک د زده کړې یا پوهې له مخې یوبل سره پرتله کوي، نو دلته سړی وايي، چې دا په یوه یا برابره سويه دي. روغتون یا بل څه چې سره پرتله کيږي هم سويه ویلي شو یا وایو.

،، هغه رېښتیا سويه لري، د روزنې درجه

۱ – ته د ځان له پاره جگ ستاندارد یا معیار ټاکي، چې ته اوس سملاسي درس ویلو ته د تلو هیله لري.

دریم: نورم Norm :

نورم: ټولیز منل شوی نه لیکلې لار یا قانون دی، چې باید د هغې پسې سمه تلنه وشي یا سړی ځان د هغې پسې چمتو کړي.

،، نورمونه کره کړۍ یا نورمونه کیږدی،،

دا یا هغه چې ټولیز مروج یا پیژندل شوی وي.

،، د هغې لویه د نورم څخه قوي تغیر ده،،

زیات وخت چې ډېر مخ ته لرو.

د انسانانو د ګډ ژوند له پاره ټولیز پیژندل شوی، منلې باوري لار "ethische Normen" یا اخلاقي نورمونه.

دا په تخنیک کې تخنیکي نورمونه شته اوداسې نور.

څلورم: سطحه (هواره) Ebene:

يو څه د يو بل څه سره په برابر جگوالي. دا دارزښت له پاره کارول کيږي. دا هم ليول کارول کيږي.

اوس راځو کچونې يا کچې يا کچولو ته:

کچول نو څه ته وايي؟

پيژند: کچول دې ته وايي، چې د کچونې لويه د يوه کره ټاکلي کچيوون يا کچيووالي سره پرتله شي.

د يوې لويې د پيدا کولوله پاره دالويه بايد په اړونده کچونې په کچه شي. د بيلگي په توگه د يوه واټن معلومول په متر يا ... کچولو سره روښانه کيږي. که دوه اوږدوالي سره پرتله کوو، نو وايو، دا يو د دې بل څخه په کچه ستردی. دلته نو په کچه ستردی.

يعنې کچه، کچونه اويا... د يوې لويې د څومره ولي د روښانولو له پاره اويا د دوه همغو لو يو له بل سره پرتله کونه هم بايد دا لويې په کچه شي.

د هغو څه له پاره، چې څومره والی يې نه څرگندوي اود يوبل څه د نورو کارولوله پاره د کچې کارونه ناسمه ده.

نوڅه په کچه کوو. د دې له پاره فزيکي لويې راوړو، چې کچيږي.

(فزيکي) لويې څه شی دی؟

موږ په ورځني ژوند کې زيات د دروندوالي، اوږدوالي اومهال سره سر اوکارلو.

دا لويي دي.

دا چي دا لويي څومره لويي دي، د کچيونونو سره يې کچوو.

کړنه: د يوې لويي کچه ونه، چي له دې لارې يې څومره والی ځان ته روښانه کوو.

دا بايد د يوه څه سره پرتله شي، چي دې پرتله ونو څه ته يونونه (يووالي) وايو. ناسم عربي يې واحدونه، چي واحد يوه ته وايي (عربي کې ورته وحدة) ه چي په سر يې ټکي وي، نه شم ليکلی) وايي ، چي انگرېزي او الماني يې Einheit, unit دي، چي د يوې الې له لارې کيدی شي اودا الې کچوون الې يا د کچونې الې بولو يعنې هغه الې چي کچول پرې کيږي اودا يوونونو ته، چي د کچولو له پاره يې کاروو. کچيون يوونونه يا کچون يووالي (کچه -وون-يووالي) وايو.

يادونه: دې ته فکر وشي، چي دا څنگه وليکو!

د دې سره ډېر نابلد يو، خود څو واره تکرار وروسته ورسره بلډېرو.

يوه بيلگه:

يوونگردي يا يووالي گردی (Einheitskreis) هغه گردی چي وړانگه يی يو يوون (واحد) هغه ټيک يې : وحده يا يووالی)) وي.

موږ اوس غواړودا ، ، کچه، ، ، چي ناسم کارول شوی، په جملو کې روښانه کړو.

، ، سړ کال د ټول هواد په کچه د مالي ستونزو له امله ۲۲۰ کارخوني تړل شوې دي، ، .

د پورته سرليک لاندې مې يوه ليکنه په 19.2.2017

د روحي پايه کې ولوستله، زه خو پوه نه شوم- که ورته ځير شو- چي موخه به ترې څه وي؟

، ، د ټول هيواد په کچه ... ، ، څخه ترې څه پوهيدنه نه لرو.

د ټول هيواد په کچه، يعنې څه؟

د کچولو سره خو د شيانو څومره – يا څو والی او څوموالی څرگنديږي د گڼلو (شميرلو) له لارې. ستاندارد يا معيار، سطحه يا ليول هم دا نه دي، ځکه چې هغه د پرتلونې وروسته خبره ده.

دا څه چې موږ لولو، نوبې له دې، چې د جملې په سمون يا ناسمون کې فکر وکړو، ترې رانيسو.

څه چې نوي وي، پرته له مرگه – هغه ښه برېښي. ليکنو -، پرې ليکنو- او ترې پوهيدلو کې يې هم بايد سوچ وشي.

د پورته غونډلې سم نوڅه دی؟

سر کال په ټول هواد کې د مالي ستونزو له امله ۲۲۰ کارخونې تړل شوې دي.

که چيرې يولوستونکی يو نوی وی، يا نوم واورې، زيات وخت داسې کيږي، چې بې له دې چې د هغه وی په مانا وپوهيږي، هغه په خپله ليکنه کې د لوستونکوسره بيرته گډه وي.

بله بيلگه:

“ولسمشر غني د سيمې په کچه د ترکمنستان...،

په پورته کې هم، کچه، بې ځايه کارول شوې. “د سيمې په کچه، څه نه شته اونه څه ترې د پوهيدلو شته.

دلته “د سيمې په کچه، ليکلو ته اړتيا نه شته او ناسم دی،

--- کله کله لولو، چې: “...په ډېره کچه...،...

په ډېره کچه نه شته. کچه يوگون دی اوډېر د څوگون يا ډېرگون له پاره دی. پرته له دې د کچې داسې کارونه ناسمه ده، څه ترې پوهيدنه نه لري.

په پورته کې يوگون...دوه گون اوڅوگون څه دي؟

مورلوتونه لروپنځه گون، لسگون، زرگون. په همدې توگه يا په همدې لارموردا ... گون لرو.

يادونه: موږ که يوهلويه په کچه کوو، نودا هم ځل په کچه کوو. که موږ غنم تلو، نو يووار يې کچه ځان ته روښانه کوو، چې څو مننه دي.

بله بیلگه: ،، په ننگرهار کې د کابل په کچه یوروغتون جوړ شو،،. داسې څه ناسم دي. دلته لیکونکی د معیار یا ستاندارد له پاره کچه لیکي، چې خورا ناسم دی.

---- افغان نوولس کلنو د اسيا په کچه د کرکټ تاريخي اتلولي وگټله،،

دلته موخه د اسيا په سويه ده. دلته نه څوک يا څه شی په متر کېږي، نه په کیلوگرام سره په تول کېږي او نه په ساعت سره په کچه کېږي.

تر یوې اندازې اوکه تریوې کچې پورې. که ووايو چې تر یوې کچې پورې، نو دا کیدی شي تر ۱۰۰ متره پورې وي. دا سل متره یوه کچه ده. دا په دې مانا چې څه په کچه شوي، چې اوږدوالی یې ۱۰۰ متره دی.

له کچې ډېر: یوڅه چې دومره ډېر وي، چې کچول یې زیات وخت نیسي، نو کیدی شي ووايو، چې له کچې ډېر دي.

داسې څه نه شته، چې نه شي په کچه کیدی، خو که دا ډېر وي، نو داسې وایو.

په لوی کچه وونې (کچوني)

په لویه کچه:

یوډ کچوني څه چې په کچه کېږي، نو کیدی شي چې دا کچونه یې لویه وي، لکه څو خرواره غنم، یا زرو مترونو رخت اونور.

په کچه ډېر:

یوڅه چې په کچه شي اودا ډېر وي، نو وایو چې،، په کچه ډېر دی،،. څوزره یا ... متره یا کیلوگرامه او ...

یوڅه چې دومره زیات وي، چې په کچه کونه یې نه کېږي(?) یا یې کچونه ډېر وخت نیسي، نو وایو چې ،،له کچې ډېر،، دی.

تر ډېرې کچې: یعنې تر ډېرې کچې پورې. دلته به نو ډېره کچه څه شی وي؟

دا کومه ترې پوهیدنه نه لري، نوله دې امله یې کارونه ناسمه، که څه هم موږ د لیک کسان ورسره ډېر بلد یو، بې له دې چې پرې وپوهیږو.

لولو:

،، په ننګرهار کې د کابل په کچه یورو غتون جوړ شو، د ننګرهار په کچه یعنې څه؟ دلته کچه ډېره ناسمه ده. که د ستاندارد، معیار، سويه یا سطحې په ځای کچه لیکو د ژبې تخریب دی. زه د دې ډېر پلوی یم، چې څه ویونه په پښتو کولی شو، باید په پښتو یې کړو، که نه بیا د ناسم انډول وی یا نوم څخه هغه د بلې ژبې وی یا نوم ښه دی. ژبه نه سوچه کوو. کچه دې همغه په خپله موخه وکارول شي.

څه تکرار:

له ژبپوهانو څخه مرسته (تکرار راځي، خودمره ډېر نه، لکه دا کچه چې ډېره او ناسمه کارول کیږي.).

په اشنا ن ج کې لولم:

،، افغان نوولس کلنو د اسيا په کچه د کرکټ تاريخي اتلولي وگټله،،

زه به هيڅ وخت مبالغه نه کوم. زه - باور وکړی - په دې سرليک نه پوهیږم چې دا سرليک څه وايي. مگر سره له دې هم په دې چې موږ او تاسو ټول پوهیږو، چې موخه یې څه ویل دي. که دی هر څه ولیکي دا موخه به ترې واخلو.

که دي وليکي، چې ،، افغان نوولس کلنو د اسيا په گربگروب تاريخي اتلولي و گټله،، نو زه به ترې همغه يا همدغه موخه واخلم.

او که وليکي، چې:،، افغان نوولس کلنو د اسيا د کرکټ تاريخي اتلولي وگټله،، نو دا به څومره موخه وره اوسمه وي، بې له کچې.

د اسيا په کچه یعنې څه؟ ایا دوه یا ډېرې همغه کومې لویې سره پرتله شوي، چې په کچونې یې روښانه کړي وي او که څنگه،

دا ټیم د اسيا يا د اسيا په سویه ، هواره، سطحه او... اټل شوی او نه د اسيا په کچه.

،،افغانستان کې د ناټو ځواکونو عمومي قومندان جنرال جان کېمبل وړاندې ویلي و، د اسلامي ډلې (داعش) ملاتړي هڅه کوي ننګرهار کې ځانته د سیمې په کچه مرکز جوړ کړي،،

پوښتنه :

د سیمې په کچه مرکز یعنې څه؟

مرکز چې د سیمې په کچه وي، دا به څه شی وي؟ د سیمې کچه څه شي دی؟

د سیمې په کچه به د سیمې اوږدوالی، یا سور یا د اوسیدونکو ځووالی او که....

دلته موخه د سیمې سویه یا سطحه، ... ده، یعنې یو څه چې نورو همغه ډول شیانو سره سیالي کولی شي.

د دې له پاره ، و پوهیږو، نو د پورته ویناو له پاره باید هغه موخه ور څه ته پام وکړو. رځی چې څه لیکو، په هغې ځانونه هم وپوهوو.

پیژند: کچول دې ته وایي، چې د کچونې لویه (اوږدوالی، دروندوالی، مهال) د یوه کره ټاکلي کچیوون یا کچ یووالي (متر، کیلوګران، ساعت) سره پرتله شي.

لرو:

الف: په ډېره کچه، د کابل په کچه، د اسيا په کچه، د هیواد په کچه او د په کچه.

ب – له کچې ډېر، په لویه -، کوچنی کچه.

په پورته کې یا الف سم دی او یا ب.

لولو:

،،افغان حکومت په ځایي کچه سولې ته د طالبانو هڅول غواړي،،

زمورګران لیکونکي پوهیږي، چې ،، کچه،، یعنې څه؟

ځايي کچه يعنې څه؟ دا کومه لويه ده، چې کچ شوي يا کچيري، او همداسې د ، په ځايي کچه سولي، به نو څه وي؟

پوله (بريد):

لولو:

، ، ... سيمه کې بدلونونه تر ډېره بريده د امريکا او غير اسلامي متحدينو د ... ، ،

او همداسې: ، ، تر ډېره بريده داسې ډنډوره شوې ... ، ،

له دې د مخه چې په ، ، تر ډېره بريده غبريم، نو بريد بايد و پيژنو.

بريد موږ په دا بلده پښتو پوله بولو، نو زه به هم وړانديز وکړم، چې د بريد په ځای پوله و کاروو، خو وروسته له دې.

پيژند: پوله د خلکو پټي، هيوادونه او که بل څه وي، داسې سره بيلوي، چې د پولي په هر ځای کې يوه بريد تيگه يا بل څه کيښول شي.

څومره بريدونه شته؟

لنډ:

لويه پوله، ډېرې پولي، کوچنۍ پوله، لرې پوله، تر پولي پورې، له پولي خوا، له پولي دې خوا، اهلپولي بني -، کين - لور.

، ، تر ډېره بريده يا تر ډېرې پولي، څه نه شته که تر ډېرو پولو يا تر ډېرو بريدونو وليکو، خوموخه ور دی، ځکه ډېر بريدونه کيدی شي، خو ، ، ډېر بريد، نه شته. بريد يودی او ډېر پدی يانی ، ، بريدونه، کيدی نه شي.

تر ډېره بريده (پولي)

ليکنې په ن ج ونو کې خوره شوې دويمه برخه

ليکونکی: ډاکتر ماخان شينواری

تر ډېره بريده ،، ؟ ،،

د ټول افغان او روحي ن جالونو څخه په ډېره مننه، چې د ،، اوبلن، يعني څه؟، په هکله
بي زما ليکنه خوره کړې وه. هلته مو دې ته گوته ونيوه، چې شدي، تيل او... اوبلن نه
دي، دا چې دا بهيري، نوبهيدونکي دي.

گرانو لوستونکو:

ما ليکلي چې: ،، بدنونه د همغه گډ خوي له مخې نومول کيږي،، ټيک نه دی.

ټيک يې: اجسام يا بدنونه يا تنونه د گډ خوي له مخې ټولگيز کيږي، لکه شيدې، تيل،
شرومبي ... او داسې نور، چې د بهيدونکو ټولگي پورې اړه لري يعني بهيدونکي دي.

د دې بڅبنه دي وي، چې د يو بل څه په پيل کې مو موضوع بدليري، خو دا ټول هغه څه
دي چې تراوسه نيمگري پاتې دي او په داسې څه کې بيا هر ډول ستونځې رامنځ ته کيږي.

اوس خپلې اصلي موضوع ته راځم.

ما د يوه ن ج په مضامينوکې دا لاندې ولوستل:

،، ... سيمه کې بدلونونه تر ډېره بريده د امريکا او غير اسلامي متحدينو د ... ،،.

او همداسې: ،، تر ډېره بريده داسې ښوړه شوې... ،،.

دلته خو ،، تر ډېره بريده،، ته اړتيا هم نه شته، خو که ليکونکي غواړي دا د ټينگار په
توگه وليکي، نو بې له تر،، او ،، بريده،، يواځې ډېر لکلی شي يا ډېر وخت يا ډېر ځله، ډېر
واره، چې يو څه ترې پوهيدل کيږي او که بيا هم غواړي بريد په کې ريشي، نو ،، له بريده
ډېر،، يې بيا موخه ور دی.

او يا ،، اوياهم تر ډيره بريده سياسي او اقتصادي ... ،،

گرانو لوستونکو! موږ تل په ،، بريد،، د ،، بريد،، له امله په پوله بريد کوو، پوله د بريد
بريد گرځوو او بريد يې پرېږدو. خو دا مو د خبرو موضوع نه ده، که پوله وي يا بريد.

موږ دې ،، تر ډېره بريده،، د ويونو يو په بل پسې ليکلو ته خپل پام را گرځوو، چې ايا
داسې يعني ،، تر ډېره بريد ه،، موخه په گوته کوي او که نه؟ يا شته او که نه؟

يو څوک چې د يو څه سرته رسولو لپاره هلې ځلې کوي، نو تر ممکنه يا شونې بريده يا تر پولې هڅيږي او نه تر ډېره بريده يا تر ډېرې پولې. که يو څوک د يو څه سرته رسولو لپاره ډېر زيار باسي او ربرې وگالي، نو وايي، چې له بريده يا له پولې ډېر يا خوا او نه تر ډېره بريده. دا په خټه کې دده د توان پوله ده يا پوله بايد وي.

لنډ: ،،ترپولې پورې،، يا هم ،،له پولې ډېر،، يا ،،له (تر؟ دا د تر وييکي (زما د ،،پرېپوزېشنونه...،، نامه کتاب کې وگورئ) پولې لږ،، لرو.

لاس ته راوړنه: ،،تر ډېره بريده يا تر ډېرې پولې،، د تورو موخه ور سره ايښونه نه ده يا دا نه شته. دلته به د ليکونکي موخه ،،له بريده ډېر،، وي. زه پوهيږم، چې دا زموږ په ژبه کې ورځنۍ شوی مگر دا بايد سم شي.

بيا: تر ډېره بريده يا تر ډېرې پولې: نه شته ځکه، چې پوله يوه ده، نو څنگه ډېر شي.

تر پولې پورې يا د پټيد پولې پورېاو...: دا شته

سم يې لرو:

له بريده يا پولې ډېر.

تر لرې پولې.

له پولې خوا

تر دې نږدې پولې

تر هغې لرې پولې

او داسې نور.

بريد که پوله؟

موږ خو په ولس کې پوله لرو، پټي مو پولو رابيل کړې. په زياتو پوهنو کې يو نوم يو ځل او د يوه څه لپاره کارول کيږي، نو که شمير پوهنه کې پوله د يو څه لپاره وکارول شي، هغه بيا د بل څه لپاره نه کارول کيږي. په همدې توگه بريد. په شميرپوهنه کې ما ليکلي: د يو وکتور بريدتکۍ. که زه د ليميټ لپاره ، چې پوله ده او ما هم همداسې بللې، بريد وليکم،

نو دلته مې ځان ته هم جنجال پېښ کړ. په همداسې نورو لیکنو کې وایو، چې : .. کې په .. برید وکړ، چې موخه ترې حمله ده. دابه ادیبانو ته ښه برېښي، خو دا پوله یې هغه له پخوا راپاتې ده. زموږ ځنې هیوادوال که هغه نومونه، چې له فارسي ژبې سره ګډ، په پښتو کوي، دا سمه نه ده، ځکه، چې دا دواړه ژبې یوه ریښه لري اوله دې امله، نو موږ دا ګډ څه فارسي ته نه شو پرېښولی.

له پخوانیو کتابونو څخه ګټه اخستنه اړینه ده، خو دې ته باید ګوته ونیسو، چې موږ له پخوا څخه په پښتو کې ډېر څه نه لرو، موږ همدا اوس خپلې ژبې ته وده ورکوو او دا په وده کې پوره چټکه ده. زموږ هر شاعر او هر ادیب د هغه وخت له ادیبه او شاعره ښه پوهیږي، چې دا یوه طبیعي پروسه ده او باید همداسې وي هم. که په یوه ټولنه کې راتلونکې له پخواني د مخه نه وي، نو هغه ټولنه بې ودې وي، دا په دې معنا چې راتلونکي باید له پخوانیو په هر څه کې د مخه وي، خو دې ته هم ګوته ونیسو، چې دا اوسنۍ وده په پخواني پرمختګ ولاړه ده.

غبرګون:

غبرګ

غواړم، چې د دې لیکنې په دې برخه کې یو وی (لغات) وڅیړم، چې د پښتو څېړونو کې د نورو ویونوپه ځای ناسم او زیات کارول کیږي. زه په پښتو کې نوښت ښه بولم، خو دا نوم په دې حالت کې باید هغه ترې جوته کیدونې یا ترې د جوته کیدو موخه جوته کړي.

غبرګ په هندسه کې :

په هندسه کې دوه کرښې، چې څنګ په څنګ داسې وځغلي، چې سره غوڅې نه کړي او که غواړی، چې ناپای کې سره غوڅوي دا کرښې (خطونه) غبرګې بلل کیږي. موږ دا په نورو ژبو پارالل، یا موازي بللي.

غبرګونې:

که دوه کوچنيان د يوه موره په همغه وخت کې پيدا شي غبرگونی وي، چې په پاړسي کې ورته دوگانه وايي . دا کيدی شي په پښتو کې دوه گوني ، درې گوني او داسی نور وېولو .

که چيرې څوک يو بل چا ته څه ووايي، نو دا وينا لوريزه وي (طرف لري) يو څه يا يو چا ته مخامخ وي، که بل څوک وغواړي، چې د دې خبرې په هکله څه وايي دا خبره به يا همغه لوريزه وي، چې وايو سپين د زير د خبرې په غبرگون کې وويل:

زير به يا د سپين خبرې سره غبرگ څه ويلي وي يانی همغه لوريزه به وي او يا به يی د ده خبره ورغبرگه کړي وي، چې غبرگه به وي، خو مخامخ لوريزه (په ضد يا که غواړی برعکس) .

که چيری په کوم کور کې پلار څه ووايي او د ده ځوي په دی اند نه وي او په مخامخ (ضد) يی څه ووايي نو دا مشر بيا دی کشر ته وايی، چې خبره مه راغبرگه وه .

که ووايو، چې د سپين د خبرې سره زير خبره غبره کړه، يانی دا غبرگه همغه لوريزه ده. زه تراوسه په دې نه پوهيرم، غبرگون به هندارونه يا انعکاس وي او که د چا ، څه يا د چا د خبرې په هکله به وي او که څنگه؟

که موخه ترې انعکاس وي، نو انعکاس اړين نه دی، چې غبرگ دې وي.

کا د ،، غبرگون،، په ځای په ډېره بخښنه ،، گړنگون،، هم ووايو همدا به ترې و پوهيرو، چ څه له غبرگون پوهيرو.

موږ لرو چې سپين د برگ د خبرو په هکله وويل:....،نوبيا غبرگون ته څه اړتيا ده.

موږ وايو چې ژبې سره غبرگې پيدا دي او هغه څه چې په نورو ژبو کې څنگه کارولکيږي، په پښتو کې هم همداسې ده، نوراځی، چې د ،، غبرگون،، په ځای په ،، هکله،، بسيا وکړو.

د لا نورې روښانه ونې له پاره لاندې پوښتنه ځوابوو:

ايا د غبرگون داسې کارونه، چې زموږ ژورنالستان يې کاروي اړينه ده او که نه؟

د ښه لاس ته راوړنې له پاره موږ دا د غبرگون کارونه په څو غونډالوکې روښانه کوو.

تکرار به ولري، خو د ښه پوهیدلو له پاره ښه دی، چې وښایو دا د لیکوالان یو ذوق او د ژبي ناسمون دی او که د ژبي اړتیا.

لومړۍ بیلگه:

ترمپ وویل، چې افغانستان کې د سولې له پاره باید لارې چارې وکتل شي.
د ژورنالستان لیکنه به وي:

غني د ترمپ د خبرو په غبرگون کې وویل، چې په افغانستان کې سوله اړینه ده.
یا

غني د ترمپ د خبرو په غبرگون کې وویل، چې په افغانستان کې د سولې کيلې د پاکستان سره ده.

سم یې:

غني د ترمپ د خبرو په هکله وویل، چې
دویمه بیلگه:

ترمپ وویل، چې د افغانستان جگړه کې د پاکستان ښکیلتیا باید له پامه ونه غورزول شي.
غني د ترمپ د خبرو په غبرگون کې وویل، چې د جگړې بنسټیز مسؤلیت د پاکستان په غاړه دی.

سم یې:

یو: غني د ترمپ د خبرو په هکله وویل، چې
دوه: غني د ترمپ د خبرو په ملاتړ وویل، چې
درې: غني د ترمپ د خبرو په مخامخ وویل، چې

بیلگه: ،،وسلو الو طالبانو په دې اړه تر اوسه غبرگون نه دی ښوولی.،،

د غبرگون په ځای که داسې وليکو: ،، دا چې په دې برید کې ولسي وگړو ته زیان رسیدلی او که نه چارواکو په دې اړه (په دې هکله، په دې باره (درې ده؟) لا تر اوسه څه نه دي ویلي.،،

دا پورته ویونه لرو، چې هغه بنسټیزه موخه روښانه کوي، نو دې غبرگون یا گړنگون او یا بل څه باندې ولې خپله ژبه تخریب کړو.

بیا: په هر صورت دا د غبرگون وي کارونه په داسې غوندې کي ناسم او سم ناسم دی.

سلمه اونه سلنه:

ډېر درانه اسوشیتد پروفیسور لیوال صاحب!

هیله ده، چې زما سلا مونه او نیکی هیلې به ومنې. باور وکړه، چې هیڅ مې زړه نه غواړي ستا له ارزښته ډک وخت ونیسم، خو زما زړه غواړي دا زما لیکنې — که څه هم په ن ج ونو کې خواره شوي — تاسو ته هم وښایم، په دې هیله ، چې د وخت د پیداکیډو سره لږ پام ورته راواړوي، خو دومره بیرې مې هم نه ده.

ما د اوبلن په هکله هغه وخت د پښتو نصاب لیکونکو سره هم خبرې وکړې، خو هغوي ته دا اوبلن - بې له کوم ژبنیز یا سم اندیز دلیل - ښه برېښیده.

د سلنې په هکله هم داسې لږ څه.

یو څه چې یو ځل ناسم ورځني شي، بیایې سمول هم ډېر ستونځمن وي.

دا له لارې وتل زما د پاره زورونه ده. داسې لوستنه چې منځ ته راغلي له اته کاله زیات نه کیږي او کوم یو لیکونکي رامنځ ته کړي، بې له دې چې په کوم دلیل یې ودانه کړي وي. تر اوسه موږ د داسې سلنې سره مخامخ نه وو.

گرانو لیکوالانو!

دا ۱۰۰ همداسې یو گڼ یا عدد دی لکه ۱۰۰۰، ۱۲۱، ۲۰۳ یا ۶۸ او نه کوم گڼ د ځانگړو بیلو خویونو سره.

هغه په سلو کې شمیرنه د ۶۸ یا د ۱۲۵ ګڼونو سره هم کيږي، چې بیا یې په اته شپيتم او یا په یوسلو پینځه وینتم کې شمیرنه بولو. نوله دوي څخه دېرش به بیا هم باید دېرش اته شپيتمه او همداسې دېرش یوسل او پینځه وېشتمه بولو که څنګه؟

که دا لاندې

$$\frac{30}{100} = \frac{3}{10} \cong \frac{1}{3}$$

له کین و بنی لور ته: ۳۰ سلنه لولو، نو دا منځ کې هم باید درې لسنه ولولو او همداسې یو درینه.

همداسې

$$\frac{230}{1000} = \frac{23}{100} \cong \frac{2}{10}$$

دلته هم باید دوه سوه دېرش زرنه، درویشتم سلنه اودوه لسنه ولولو او

$$\frac{3}{8}, \quad \frac{5}{21}, \quad \frac{37}{121}$$

په پورته کې هم باید درې اته، پنځه یوویشتنه او اوه دېرش یو سل یوویشتنه وویل شي.

که داسې نه وي، نو ګرانو هیوادوالو باور وکړی، چې دا دېرش سلنه نه ده، دا دېرش سلنه ده، لکه دا نور هم - نه نه ده او - مه ده.

ګورو، چې یو ناسم څه ژبي ته ساده ننوځي او ترې را وتل یې بیا پوره ستونځمن کار دی.

که موږ هرڅه لیکو، باید په دلایلو او سم اند ودان وي، یعنې نوي څه. یو څه که زموږ لپاره نابلد وي او پرې پوهیدنه باندې یې شک ولرو، هغه دې بیا نه کاروو. داسې ویل کيږي، چې داسې کارونه باید دولتي څلور دیوالی کې وشي، خو ...

پایونه: یا به ټول - مه په - نه اړوو او یا به د سلمی له پاره له سلنې څخه - چی ډېره ناسمه، د پیدایښت سره تیري، توکلی، بی سم انده اوله لاری وتلی ده او په شنه زور مو منځ ته روړی - تیریزو.

دېرش سلنه او نه دېرش سلنه!

،، ئ ،، ته اړتيا شته او كه په پښتو تپل شوي.

په خواشيني بايد ووايم، چې زه په گرامر، چې اسم، فعل، صفت يا ستاين نوم او كه نور څه شيان دي نه پوهيږم. خو بيا هم گومانمې دى، چې پهژبهپوهيږم او د ژبلاړپسره سمېي كوم.

راځم خپلې موخې ته او هغه دا ،، ئ ،، ده

دا (ئ) په پښتو تپل شوي او هيله ده، چې ددې د كارونې څخه ځانونه وژغورو.

ولي؟

دا ،، ئ ،، همداسې ويلكيږي، لكه ،، ئ ،، نو بيا ولي دا ،، ئ ،،.

ځنې وايي، چې دا يوه د فعل اودا بل د نوم له پاره ده، خود صفت له پاره هم بله په كې نه شته.

دا به منو، چې داسې. پوښتنه موداده، چې ايا په دې نورو ييگانو كې داسې نه ده؟ ، هغه په اسم، فعل اوصفت كې نه راځي؟

كه راځي، نو د هغوله پاره بيا ولي نورې ييگانې نه ليكل كيږي؟

كه داسې محته لاړ شو، نو كومانمې دى، چې موريه بيا په پښتو كې شل يا څلرويشته ييگانې ولرو.

پښتو به لهستونځو نه ډكوو.

د ډېر درانه استاد غضنفر ليكنې باندې

داكتر ماخان،، ميري،، شينواري د ۲۰۱۲ ز.ك. د مای نهم. بن المان

،، تل تر تله،،

ما د پورته سرلیک لاندې د Sunday, 05.06.2012, 11:51am (GMT) د استاد غضنفر یوه لیکنه ولوستله او زه یې هم دې ته را وهڅولم، چې له دې امله خپل اند، د گرانو لوستونکو سره ګډ کړم.

زه ژبپوه نه یم، خو بیا هم زما په اند په ژبه پوه یم. زه په گرامر، چې قید، ضمیر او داسې نور څه دی؟ نه پوهیږم، خو لیکنه، زما په اند، د ژبلیک - او ویینې دود سره سمه کوم. پوهیږو، چې گرامر له ژبې راوستل شوی یا په ژبه شته قوانین د گرامر له لارې روښانه کیږي او نومول یا بلل کیږي.

زما موخه دا نه ده، چې څه لیکم، دا دې سم وي یعنې دا دې سم اندیز (منطقي) وي، خو په یوه څه خبرې اترې پخپله یو ښه څه منځ ته راولي او اندونه سره نږدې کوي. زه له ډیرو کلونو راپه دې خوا د ژباړې سره لاس او گریوان یم، نو داسې لیکنې سړی څه نا څه د ژبو د لارو یا اصولو سره بلدوي او دا د ژباړې څرنګوالی هم سړي ته لا روښانه کوي. ما چې په لیکنو کې د،، تر،، وی یا لغات ولید، نو زړه مې شو، چې په،، تر،، څه ولیکم. له دې امله د استاد غضنفر څخه ډېره مننه، چې د،، تل تر تله،، له امله یې دې لیکنې ته راوه هڅولم.

ما د،، تر،، په هکله لیکنه کړې، نور څه پرې نه لیکم (زما د پرېپوزیشنونو کتاب په کتابتون کوم کې کتل کیدی شي)، رځم دې خپلې موخې ته.

راځی چې دا د،، تر،، ترن وی یا پرېپوزېشن بیا هم وڅیړو، چې څنګه کارول کیږي.،، تر،، چې کاروو، نو دا به په اړینه توګه یوه پوله لري که دا د اوږدوالي واټن یا دوخت واټن یا همداسې د ځای واټن پوله. یا د یو بل څه یا بل کوم یوون (واحد) واټن پوله وي.

یعنې دا څه؟

موږ وایو: له کابل ټر جلالاباده. دا که پوره ولیکو، نو داسې به وي: له کابل څخه تر جلالاباد پورې. یعنې کابل پیل دی او جلالاباد پای یا پوله ده.

پوښتنه مو هم همداسې ده.

پوښتنه: دا سرک له کومه ځایه (څخه) تر کومه ځایه (پورې) پوښ دی؟

دا سرک له هسکې مینې تر چوڼۍ (پورې) پوښ دی.

گورو تر کومه ځايه يوه پوله ټاکل دي او ،،پورې،، هم پوله په گوته کوي.

که ووايو: زه هسکې مينې ته خم او سپينگل له ما وپوښتي، چې ته هلته تر کومې ورځې پاتيري؟

که زه ورته ووايم، چې تر شپږم (پنجشنبې) پورې، نو دلته هم کومه ورځ د پولي پوښتنه ده او ځواب يې هم پوله ده

که ووايو: د سپينگل کورنۍ له لمسي تر نيکه زړور کسان دي يعنې له لمسي څخه نيولې تر نيکه پورې زړور خلک وو يا دي، نو گورو ، چې نيکه پوله ده (تر نيکه پورې؟؟؟؟).

اوس راځو ،، تر تله،، ،، تل تر تل،، او ،، د تل لپاره،، ته. دا ټول په هغه خپل اړوند ځای کې ټيک دي او بايد هم همداسې وي.

دلته هم دا يواځې په جملو روښانه کوو.

،،... لپاره،،: زه د لسو ورځو لپاره کابل ته ځم. زه د تل لپاره په المان کې پاتيرم يعنې د ژوند ترپاي.

گورو چې دلته هم ،،تر،، بيا پوله په گوته کوي. زه په يوه وخت کې د تل لپاره له دې نړۍ ځم.

ترتله: زه دا اند لرم او زه به تر تل پورې (او هغه بل يې ،، د تل لپاره) په دې اند پاتې شم.

زه نن کابل ته ځم او هلته د جون تر ۱۴ پورې پاتيري. ... هلته تر ... پاتيرم. د درې ټکو په ځای که تل راوړو، نو هم ټيک دی.

رحمان با با وايي: ،، تل تر تله برقرار دی رب زما،،

يعنې رب له تل څخه برقرار دی او تر تله پورې برقرار دی.

استاد غضنفر ليکي:

،،که څوک د متوفي په اړه وليکي چې : هغه له مور د تل لپاره لار ؛ دلته يې نه (تل) او نه هغه د کلاسيکو اثارو عبارتونه معادل دي. ځينې خلک (د تل په مخه) عبارت

استعمالوي چې شايد (د تل لپاره) تر گردو نږدې معادل وي. موږ ويلای شو چې : هغه له موږ د تل په مخه لاړ.

(تل) ډېره لنډه، يوه سيلابي کلمه ده خو د ابدیت لويه معنا پکې نښتې ده. په همدې وجه ډېر ځله ليکونکي د هغې تر معنوي (ماخان: د معنوي اثر لاندې ...) اثر لاندې راشي او يو څه نور توري ورسره زيات کړي چې په صورت کې يې هم د محتوا قوت پيدا شي. پخوانو چې (تر تله) جمع کړی او (تر تلو) يې بللی دی، يا ېې د (تر تله) په ځای (تل تر تله) راوړی دی، وجه يې همدا د ټينگار غوښتنه ده.،،

هر څه چې پيل لري، هغه پای لري او همداسې هرڅه چې پای لري هغه پيل هم لري.

دا داسې کيدی شي چې ورسره ونه ويل شي، خو همداسې ده، لکه: زه تر... دلته پاتې يم، نو گورو، چې دا يو پيل لري. که ووايو، چې تر تله، نو دا به هم يو پيل ولري، چې ددې له پاره بيا رحمان بابا ليکي: ،،تل تر تله،،

زموږ ژبپوهان، چې ما يې په هکله له څو تنو او غوره تنوسره خبرې کړي، هغوي هم د استاد غضنفر په اند دي، خورما په اند دا زموږ د سم اند سره سر نه لږوي، چې د پای سره پيل بايد مل وي، که ورسره وويل شي او که نه او همداسې په څټ.

که د چا ژوندواټن غواړو وليکو، نو دا داسې ليکو:

سپين د ژوند واټن: له پنځم دورې ۱۳۴۰ څخه تر اتم د جوزا ۱۳۸۰ پورې

دا پورته کړی شوي له ،،له،، هم وليکو:

پنځم دورې ۱۳۴۰ تر اتم د جوزا ۱۳۸۰

موږ کړی شو، چې همداسې وليکو: تل تر تله. دلته مو هغه ټاکلی وخت په گوته نه کړ، خو هغه ورسره شته او دا وخت ،،تل،، دی.

نو د رحمان بابا د شعر موخه هم له تل څخه دی او هغه تر تله پورې دی.

لنډ: له تل څخه برقرار دی رب زما او تر تله برقرار دی رب زما.

تل تر تله برقرار دی رب زما.

يادونه: که پای يې تل وي، نو پيل به يې هم تل وي يا په خټ: چې پيل يې تل دی، نو پای يې هم تل دی.

لنډ: رب تل شته او تل به وي. يا
رب له تل څخه تر تله برقرار دی.

دریمه برخه

په نورو ژبو کې شته اوښتو اندول يې

په دې برخه کې ځنې ورځني څه، چې په نورو ژبو شته او موږ يې لا تراوسه اندول نه دی پيدا کړي.

زه خو په دې انديم، چې زه څه ليکم، هغه دې هر وروسم وي، ځکه چې زه د همدومره ليکنې د فکرتوان لرم. زما په اند زه هڅيدلی يم، چې څه ليکم، په هغې سره پوهيږو.

ژبي سوچه کيدی نه شي، خوزه هم هغه ويونه کاروم، چې تراوسه د پښتو د خوب کټ لاندې پراته وي، خو هغه ماته سم برېښي، ځکه داسې نه دي، لکه بهيډونکي، چې په پوره نسمة توکه او بلن وبولم او يا ستاندارد ته کچه ووايم.

زما د ليکنو په هکله ستاسود کړنو او مخامخکړنو (دا بيا د دې وی يعنې،، مخامخکړنو، د لومړي ځل له پاره کارونه ده، خو موخه ترې پوهيدل کيږي) هيله هم لرم.

زه ستاسو مخامخکړنو ته درناوی لرم او خپلې کړنې به ورسره هر وروسموم.

لنډ: څه مودې پيداېښتي نومونو ته بايد په پښتو کې اندول ولرو اودا لرو، د لږو ځانگړنو سره:

زه نومونه نه جوړوم. زه کوم د بلې ژبې وی، چې کاروم، هغې ته په پښتو کې انډول لټوم او دا تل د زیاتوله پاره لرو. زه نومونه نه پیدا کوم، زه هغه لرلي نومونه گرانولوستونکو ته مخکې ږدم.

ځنې لیکوالان وايي، چې دې د ... ژبې وی ... ته څه ووايو؟

دا باید وڅیړو، چې هغه وی یې پیدا کړو، لکه، چې زموږ د لیک لوست ژبه کې زموږ مشرانو د مایع له پاره خپل انډول نوم نه وو کارولی، نو دا یې ورته غوښتل پیدا کړي، خو انډول یې پیدانه کړ او ناسم انډول یې ورته وټاکه.

دا ولې؟

دا ځکه چې دوی دې ته فکر نه وو کړی او یا یې فکر نه شوکولی، چې مایع څه شی دی.

دوي دې ته پام نه دی کړی، چې مایع یو خوي دی او دا خوي د تنونو یا شیانو یو ټولگی جوړوي یعنې ټول هغه څه ته مایع وايي، چې بهیږي، دا دی، بې له دې چې نور مخ ته ولاړ شو، د مایع انډول پښتو مو وکاراوه یعنې بیهډونکي.

پوهنیز نومونه:

په پوهنه کې نومونه - په ځانگړې توگه شمیرپوهنه او ځمکچپوهنه کې - یواځني دي یا یو یواځني دي، دا په دې مانا چې هر نوم یوه او ټیک یوه څیره په گوته کوي او هره څیره یو او ټیک یو نوم لري. نومونه څوک په خوښه - چې څه یې زړه غواړي - نه شي ټاکل.

بیلگه: مستطیل ته به نو په پښتو څه ووايو؟

په مستطیل نه پوهیدم، نو دا به په بله ژبه کې گورم. انگرېزي اوالمانې کې ورته rectangle and Rechteck وايي، نو له دې امله په پښتو کې - که دا سم وژباړو او دا چې څیرې دي، نو له دې امله ښځینه نومونه دي - ولاړگوډی او یا کټمت ولاړکونجی بلل کیږي، چې هر څه ترې پوهیدل کیږي او بل نوم ورته نه ټاکل کیږي یا نه ټاکل کیدی شي. دا چې سخت، نابلد او یا بل څه ډول دی، دا کوم بندیز نه دی، دا همداسې دی اوبس.

ایا هغه څه چې په نورو ژبو کې شته زموږ په ژبه کې هم انډول لري؟

هو.

نو ولي مور ځنو شيانو يا ويونو ته په پښتو کي نومونه نه لرو؟
دا ځکه چې مور په نورو ژبويا نه پوهيږو او يا مو پام ورته نشته يا يې له پامه غورځوو.

هغه نومونه اوځيونه، چې په پښتو کي تر اوسه ورته د چا نه وي پام شوی، نو زموږ پښتانه پيداېښتي ده، چې هغو ته نومونه پيدا کړي، خو ستونځه په دې دوي ورته نوم پيدا کوي اودا سمه نه ده، ځکه چې پهکي تير وځي.
د هر څه له پاره، چې په بله ژبه کي نوم وي، نو په پښتو کي هم ورته انډول شته، خودا چې مور په نورو ژبو نه پوهيږو او يا زيات وخت دا نومونه له هغه چا پښتول کيږي، چې په کومه دباندنۍ ژبه نه پوهيږي، چې له هغې څخه يې راواخلي او که غواړي، راوژباړي او يا لږ تر لږه له هغه چا وپوښتي او خبرې ته يې غور کيږدي، چې په يوه دباندنۍ ژبه پوهيږي.

Reflexion انعکاس يا (بیرته) راگرځيدنه

ازانگه (انگيزه، انگازه): زما په اند به دا ،، د ازانگي به موخه ترې همغه د عربي ژبي انعکاس وي، چې په خلکو کي يې انعکاس ښه وي، يعنې دلته به ازانگه د انعکاس لپاره کارول شوې وي. دا ځکه وایم، چې داسې يو څه مې زموږ د خورا درانه ليکوال ژورنالست، څيړونکي ښاغلي رفيع څخه اوريدلي (خداي (ج) دې وکړي چې دا مې ناسمي نه وي کړي او کومه ناسم پوهيدنه زما لخوا دلته نه وي رامنځ ته شوي، زه مخ له مخه د ښاغلي پوه څيړونکي رفيع صاحب څخه ډېره بخښنه غواړم ، په هر صورت زموږ د خبرو اترو موخه دا ،، ازانگه، ده.

راځي، چې له هر څه د مخه (د هر څه له مخه مې ليکلی وو، خو د دې ليکنې سره مې له هر څه د مخه کړ) په انعکاس ځانونه وپوهو، د زېږهني او فزيکي لار (قانون) له مخې.

که موږ له کوټې په رڼا ورځ راووځو، نود لمر وړانگې چې په رڼه برېښنده شيانو ولويږي، هغه بيرته راگرځي اوسترگي موږ پښوي. کور هلته په کلي کي نه وايو، د لمر انعکاس يا رفلکشن مو سترگي راوږ پښولي، موږ وايو، چې د لمر رڼا بيرته راوگرزيده او زموږ سترگي يې وږ پښولي. دا په دې مانا، چې دا رڼا په يو شي ، چې بيا روڼ برېښي لويږي اوبيا بيرته راگرځي. دا بيا په دې مانا چې موږ نو د انعکاس او يا رفلکشن له پاره بيرته راگرځيدنه لرو، همداسې که غونډوسکه په ديوال وولو، هغه هم راگرځي، يا غږ په کوم

خای کې وکړو، چې هغه بیرته راگرځي. موږ اوس دا تر څیرني (دا،، تر،، مي دلته ناسم ولیکه . سم يې د څیرني اونه تر څیرني) لاندې نیسو.

نو انعکاس د بیرته راگرځیدنې یا راگرځیدنې لپاره -چې انگریزي یا نوره هم ښه لاتین يې reflexion دی - کارول شوی.

ترهغې، چې زما فکر رسیږي د عربي وی یا لغات ،،انعکاس،، په پښتو کې د درې څه یا ددرې ډولونو لپاره کارول شوی:

که یو څه په هنداره کې بیرته راگرځول کیږي یا راگرځول کیږي (دلته بیرته راگرځول او راگرځولو لپاره زما موخه همغه راگرځول یا راگرځیدل دي، موږ ورسره بیرته وایو، خو زه یې اړین نه بولم. دا به راگرځول وبولو) داهم انعکاس بولو.

که په غره کې غږ وکړو او هغه بیرته واورو یعنې راوگرځي، دا هم انعکاس دی، همداسې که یو څه په ولس کې وشي، که ښه وي یا بد دا په خلکو کې خوریږي، چې دا هم انعکاس بلل شوی.

لنډ: انعکاس په هنداره کې، انعکاس په غره کې د یوه څه د غږ انعکاس په ولس کې د یوه څه یا یوې شوې وینا انعکاس.

دا درې نومونې په ټولو ژبو کې په بیلو بیلو نومونو یادېږي. هغه څه چې هنداره کې بیرته راگرځي په الماني کې ورته ،،شپیگلونگ Die Spiegelung،، وایي او دې نورو دوه وو ته اېښو یا اېکو (اکو) Echo وایي، چې لاتین دی موږ په پښتو کې هم د اسي نومونې لرو.

د اخرو دوه وو لپاره انگازه یا انگیزه(؟) کاروو، چې له دې امله پخپله هغه د عربي انعکاس دی او ازانګې یا بل څه نومونې ته اړتیا نه شته او په غره کې د غږ خوریدا هم انگازه یا انگیزه ده، یعنې خورشوی، چې موږ ورته انګی ویله او غږ به مو وکړ، چې انګی انګی یو غږ بل هم راوکره.

که په هنداره کې یو څه یا یوه څیره (بیرته) راگرځي، نو هغه څه باید ونومو، د عربي انعکاس په خای. دا په هنداره کې یوه څیره چې (بیرته) راگرځي، وایو چې دا څیره هنداره کیږي. دا چې دا څیره هنداره کیږي، نو دا خو له هندارونې (هنداره کونې) بل څه نه دي، یعنې دا په هنداره یا اینه کې انعکاس هندارونه یا اینونه بولو (هغه ستاسو خوښه هنداره

نوم مو ښه راځي يا پښتو دی او که اینه). یعني دې انعکاس ته هندارونه يا اينونه وايو. دا د پښتو گرامر په بنسټ سم دی

نو گرانو لوستونکو!

گورو چې د ازانگه په پښتو کې کومه تری بله پوهیدنه نه لري، یعني ازانگه هم دا مور دلته بللې ا نگازه يا انگیزه (؟) ده، چې په خلکو کې خوریري، خو که غواړی، دا ازانگه وبولی همخوبنه مو، کیدی شي.

،،اېکو يا اېښو يا انگازه يا انگیزه منځ ته راځي، که د غږڅپي داسې په زواک يا قوي وځنډیري، چې سړی دا غږ بیل بیل د اوریدلاس ته راوړني يا -نتیجې که غواړي د اوریدپایلي په توگه واخستلی يا احساس کړی شي. سره راټول يا سره یوځای شوي concentrate رفلکشنونه يا دا بیرته راگرځیدني(چې عربي کې ورته انعکاس وايي) شاید، زه په عربي نه پوهیږم)) د اکو يا انگازې يا انگیزې په څیر اوریدل کیږي. د اکو وی يا لغات د یوناني 'Hχώ څخه راغلی يا رانیول شوی دی.،،

که دا په هلمند کې شوې غونډې غږ خلکو ته ورسیري، نو په خلکو کې خوریدا یي همداسې په پرلپسې ډول منځ ته راځي، چې دا هم همغه د غره په څیر خپله انگیزه په خلکو کې خوروي. له دې امله دا هم انگیزه يا انگازه ده او که ازانگه یي بولی، هم خوبنه مو.

لنډ بیا:

لومړی: په هنداره کې د یوه څه بیرته راگرځیدنه هندارونه بولو او

دویم: په غره کې د غږ بیرته راگرځیدنه انگیزه، انگازه يا ازانگه بولو او بیا همداسې

دریم: د یوه سیاسي کس وینا، چې اغیز یې د خلکو لهخوا بیرته راگرځي، هغه هم انگازه، انگیزه يا انگازه ده.

جفت او طاق ته په پښتوڅه وايي؟

پوښتنه. ایا موږ پښتو کې د جفت له پاره په دې ورځنۍ ژبه کې اندول وی لرو او که نه؟

هو: هغه څه، چې دوه كيدى شي، هغې ته عربي جفت وايي، چې پښتو اندول يې جوړه دى.

پيژند: هغه گڼونه، چې په دوه وېشل كيږي، جوړه گڼونه دي.

هغه گڼونه، چې په دوه پوره نه وېشل كيږي، ناجوړه گڼونه دي.

لومړى:

ايوه يا بيوه چې څوك كوي او يو غويا (غوايى) ولري، نو جوړه ورته پيدا كوي. دا د غويانو جوړه ده، چې بيا سره دا جوړه ځغلي. څوك چې بوتان اخلي، نو د دباندنى اغيزو پرته به جوړه بوتان اخلي. او كه په ټاكنو كې سره برابر ځغلي، نو همغه د بيوي او يا ايوي د غويانو په څير به دا يوه جوړه وي، چې دا جوړه بيا جوړه سره ځغلي. نه ليكو، چې غبرگ سره ځغلي، ځكه چې كه جوړه نه وي هم غبرگ كيدى شي او يا غبرگ دي، ځكه چې گډ ووتونه يا رايې به نه لري، چې يو بل غوڅ كړي.

كه يوه نجلۍ او هلک داسې لږپه خوي كې سره نږدې وي، نو كيدى شي چې ووايو: دوي به يوه بڼه جوړه وي.

دويم:

د جوړه مخامخ څه بولو؟

عربي يې طاق دى، هغه چې جوړه نه وي يعنې ناجوړه وي، نو گوروچې پښتو بلل يې ،، ناجوړه،، دى.

راځو شمير پوهنې ته

گڼونه : هغه پيداېښتي گڼونه چې په دوه پوره وېشل كيږي، هغو ته جوړه گڼونه وايو او هغه پيداېښتي گڼونه، چې په دوه پوره نه وېشل كيږي، هغوي ته ناجوړه گڼونه وايو. گوره زه ورسره دلته پوره نه ليكم، ځكه چې اړتيا ورته نه شته. پيداېښتي گڼو چې په پيداېښتي گڼ وېشل كيږي او لاس ته راوړنه يې پيداېښتي گڼ وي، نو،، پوره،، ته يې هرومرو اړتيا نه پېښيږي.

جوړه گڼونه: ۴ و ۱۶، ۲۸ ...

ستونځوبی

یو پوهان را څخه وپوښتل، چې د ستونځو حل ته څه وایي؟
ما ورته وویل، چې ستونځوبی.
دا نوولې؟

اوس دې نړۍ په هراړخیزه پوهنو کې دومره وده کړې، که څوک، چې څیرنې کوي او په داسې پرمختللي ژبه وپوهیږي، نو د هر څه له پاره په پښتو کې هم هغه اړوندوي پېداکولی شي.

لرو: ملګوبي، چې انګرېزي يې salt solution دی.
لنډ: زه به د خوي له مخې لکه پورته د ،،اوروبي،، په ځای، چې له اورغورځونې منځ ته راځي یا پایله ده، اوربهيډنه، اوربهيډونکي... وبولم. په مننه

محلول ملحي saltzlösung
حل solution ، lösung

مخامخکړنه (عکس العمل):
دا مي همدا اوس فکر ته راغی، چې د یوچا د کړنې سره چې څوک غواړي مخامخوالی وښايي، نو دا به هر وروښه په اند مخامخکړنه وي.
که غواړی، نو د هماغه ،،عکس العمل،، سره پاتې کیږو.

په ورځني ژوند کې ، چې ورسره مخامخ کیږو

څنگه یې بولی؟

له الماني څخه ژباړه یې

- ۱ - پلنې د ربر پټۍ، چې له ژورې سکاره راپورته کوي:
- ۲ - په مغازو کې چې تل ګرځي اوشیان له یوه ځای څخه بل ځای ته وړي.
- ۱ - وړونپټۍ: یعنې یوڅه له کښته پورته وړي.
- ۲ - بهیدنپټۍ: دا تل روانه پټۍ ده، له دې امله بهیږي یعنې بهیدنپټۍ.

په پښتو کې د زیاتو ویونو له پاره اندولنه شته یا مور (زه) نه پرې پوهیږم لکه

معني:

د عربي،، معنی،، له پاره مور پښتو نه لرو، نو که پښتو یې،، مانا،، ولیکو، دا به منو.

همداسې د قطب له پاره هم پښتو اندول نه شته.

داسې ویونه هم باید چې څنگه وي خپلې ژبې ته راواخلو، لکه چې رانیولی مو دي، که لیکندويې د ځنوله پاره بدل شي، دا په ټولو ژبو کې ورځنی دی.

د بلې ژبې هر څه یا هر وی له پاره، اندول لرو، خودا باید پوهنیز ولټول شي.

داسې خو ما فکر نه کاوه، چې شمیر پوهنه دې داسې سمه په پښتو شي، خودا چې دا نومونه او ویونه ټول پیداېښتي دي، نور مور ژبه هم دا ویونه لري اودا به یواځني وي، دا په دې مانا، چې هر شمیر پوهنیز یا هندسي څه پښتو اندول هم لري.

خو باید په دې اند نه و اوسو، چې ژبه دې سوچه کړو. که زما لیکنې وگورئ، سمې په پښتو دي، خودا مور له پیداېښته لرو، نوي مې منځ ته څه نه دي راوړي اوداسې باید ونه شي، ومو کتل، چې څوک په خپله خوښه یوڅه یا یو وی په پښتو کوي، په هغې کې ناسمونونه راځي.

گرانو هیوادوالو!

مور پوهیږو، چې پښتو په دولتي څلور دیوالي کې یوه ډیره پخوانۍ نوي، نږدې شپيته کلنه ژبه ده، نو له دې امله یې علمي کول او د ځنو ویو په پښتو کول یا ورته پښتو پیدا کول هم ستونځمن دي. له یوې خوا مور چې څه زده کړي یعنې زموږ ټوله زده کړه هغه په پښتو نه ده او له بلې ژبې مو را اخستي او له بلې خوا په دا بله ژبه مو چې څه زده کړي، هغې هم ډېر ویونو (لغات له عربي رانیولی)، چې مور یې له دې امله د ډېل ستونځو سره مخامخ کړي یو. زموږ دا نږدې شپيته کاله مخکښو په پښتو لیکونکو، څه له فارسي رانیولي، هغه په فارسي کې د عربي ویونه یې هم ورسره شاید (یا ممکن) کټمټ رااخیستلي وي. بله

پوښتنه دا هم ده، چې هغه عربي نومونه چې مور يې د پښتو نومونو لپاره کاروو، ايا دا سم دي او که څنگه؟

دا هم بله پوښتنه ده، چې بايد پام ورته وشي.

ايا مور پيداېښتي پوهنې په پښتو ليکلی يا پښتوکولی شو؟

په دې هکله اوږدې خبرې نه کوم، لاند يو څو بېلگې له تاسوسره شريکوم.

مشبوع به نوڅه وبولو؟

نه پوهيرم، چې له فزيک، کيميا او که له بيلوژي به وي، خوداسې مولوسنلي:

-- محلول چې نور مواد ځان کې نه شي حل کولی، مشبوع بلل کيږي.

يو څوک چې ډېر خوراک وکړي هم ورته وايي، چې مشبوع شوی اوميږي، چې ډېر واښه وځوري. نو وايو چې ميره ټنډه شوې.

يو څوک چې نوره مړۍ نه شي خوړلی، خوموړوي او همداسې نور ژوي مريږي.

کوچنيانو ته هم چې مور ډېر خواړه ورکړي، راگرځوي يې.

په همدې توگه مو محلول يا حل،، اوبی،، بللی، نوم مشبوع ته به څه ووايو؟

لکه چې ژوي مريږي، خو همداسې يو اوبی هم مريږي.

داسې وايو: هغه اوبی چې نورڅه ځان کې نه شي اوبی (دا گوره اوبه کولی نه بولو) کولی موږ وي.

مشبوع = موږ

بيا وایم، چې دا بل ډول نه شي بلل کیدی، دا په دې مانا، چې نومونه به نه جوړوو، هغه خپل نومونه به رابرسیره کوو يا له کټلاندي څخه راباسو.

له شمیر پوهنې څخه یوه بیلگه:

ما خو ټوله شمیر پوهنه په پښتو لیکي، خو بیا به هم یوه بیلگه له تاسو سره ګډه کړم:

دایره، چې د دایرې د منځني یوه لږه برخه قوس بولو او وتر او قطر لرو.

په پښتو یې:

ګردی (موربې په هسکه مینه کې ګردی بولو)، هغه وړه د ګردې د کرې برخې ته،،
لینده،، وایو.

دایره = ګردی

قوس = لینده

وتر: هغه کرښه ده، چې له ګردی یوه ټوټه بیلوي، نو دا له دېامله ټوه وونی (ټوټوونی)
بولو (بولوي نه، دا ټوټوونی دي).

وتر = ټوټوونی

ټوټه: د ګردی هغه هواره، چې ده چې د لیندې او ټوټوونې په منځ کې پرته ده (زه ګوری
،، ترمنځ او،، په منځ نی،، نه لیکم)، دا چې ولې؟

دا منځ پرېپوزېشن دی او منځتکی نه په ګوته کوي اود،، تر،، لیکنه خو یې سوچه بوجه
ناسمه ده. په دېه هکله دې زما د پرېپوزېشنونو کتاب وکتل شي.

قطعه = (ګردی) ټوټه

نیمې: هغه کرښه چې ګردی نیمې نو دا به نیموونې نه وي؟

قطر = نیمې (اړین ده چې کرښه ورسره یاده، پوهیږو، چې دا کرښه ده.

ګردی برخه: دا د ګردی برخه ده، چې د دوه وړانګو او ګردی لیندې منځ کې پرته ده.

قطاع = ګردی برخه

وړانګه خوشعاع ده.

له فزیک څخه

سیم یا څه، چې برېښنا وړي، نو هغې ته هر ورو ،، (برېښنا) وړونې دي او له دې امله یې برېښنا وړونې یا وړونې بولو

دا د ښوونځي د فزیک نږدې ستره برخه مې پښتو ته را اړولې. په دې هکله مې لیکنې کتلې شې.

دا د گرانو لوستونکو له پاره یو څه وړاندې کیږي، چې کتل او اندونه سره یو کول نه، سره نږدې کول یې زما هیله ده او نه بل څه.

نومونه یا ویونه باید پیدا نه شي. هر څه چې په پیداېښتي توگه په بله ژبه کې شته، په پښتو کې هم شته.

دوه پوښتنې دي:

لومړۍ: یو څه ته په پښتو نوم ایښول (دا به د خبرو وي)

دویم: د یوه څه په مانا ځان پوهول (دا باید وي)

نو که د دې ویونو مانا ولیکویښي مخکتاب، نړیوال جال، ملفون، شمیرونې، دا به اړین وي. دا چې څنگه یې وپولو، دا باید په پام نیول شوي وي، چې تخریب په کې نه وي.

بیلگې: بهیدونکوته اوبلن ویل، د سلمې په ځای سلنه، ستاندارد یا معیار، سطحې، لیول، نیوو په ځای د کچې کارول، چې دا ټول ډېرناسم دي.

څلورمه برخه

د ژباړې له پاره یوه ننوتنه

دا برخه ځکه دلته په ورزیاتوم، ځکه دا هم مرسته کوي، چې څنگه ویونه یا لیکنې په پښتو موخه وړې وژباړو. په ژباړه کې غوره دي، چې ویونو اندول بللو ته پام وکړو.

سریزه:

زمونږ هيواد يو وروسته پاتې هيواد دی. د کتابونو له مخې هم کمزوري دی. خپل پوهنيز څه نه لرو، نو د نورو پوهنيزو ليکنو او ادبياتو ته اړکيو يا اړ يو.

ما په پښتو ژبه کې د ژباړې په هکله داسې ډېر څه نه دي لوستي، نو گومان مې دی، چې ډېر اړخيزه ليکنه (څيرنه راته لږ درنه ښکاري، له دې امله يې څيرنه نه ليکم) به هم بده نه وي.

زه خپله د ژباړې سره پوره يعنې لږ تر لږه له 1998 کاله راپه دې خوا هره ورځ سر او کا رلرم، له دې امله مې هم په دې کې په هراړخيز ډول فکر کړی، چې د گرانو لوستونکو سره يې شريکول اړين بولم. دا به د هغه چا له پاره پوره مرسته وکړي، چې غواړي ژباړو ته ځان چمتو کړي.

له بلې خوا مو په دولتي څلورديوالۍ کې ژبه ځوانه ده، نو که د ژباړې اړوند هرڅومره ډېر يا هراړخيز څه وليکل شي، نامناسب به نه وي. دا چې زما ريښه شميرپوهنه ده، نو پيدايښتي ياطبيعي ده، چې په دې اړخ به ډېر زور اچول شوی وي او دا راته پوره اړين هم بريښي.

ژباړې ته څه اړتيا شته؟

دنړۍ هراړخيزه وده د نړۍ هيوادونه او قومونه سره نږدې کوي، په منځونو کې يې تجارتي او هم پوهنيزې اړيکې زياتيږي. د هيوادونو په منځ کې د راکړو ورکړو اړيکې زياتې شوې، نو د تجارت په اړخ کې د توليد د رد او بدل له امله بايد د توليداتو په هکله معلومات يو له بل سره په اړونده ژبو ډېر شي، نو له دې امله ژباړې ته پوره اړتيا پېښيږي.

دانه تنها تجارتي اړيکو کې داسې ده دا په پوهنيزه اړخونو کې هم همداسې ده. په مختلفو هيوادونو کې د پوهنې د مختلفو اړخونو وده مختلفه ده، چې د يوې ژبې څخه و بلې ژبې ته يې اړونه په هر هيواد او هره ژبه کې اړيښه کيږي.

افغانانو په ځانگړې توگه پښتنو ته خو د ژباړې اړتيا بيخي زياته ده او دا له دې امله، چې موږ په خپله ژبه هيڅ نه لرو، ژبه مو ځوانه ده. له يوې خوا يې وده نه ده کړې او

پوهنيز ترې رانيونې له پاره څه نه لرو او له بلې خوا مو دا څه چې رانيولي، هغه هم د پرمختللو ژبو څخه نه دي.

موږ چې څه لرو هغه مو زيات له فارسي رانيولي، چې له يوې خوا په فارسي کې هم په دې هکله ستونځې شته او له بلې خوا مو دا څه چې رااخستي هغه زيات يې په خپله د فارسي نه دي، چې هغوي يې دا زيات له عربي رانيولي په ځانگړي توگه نومونه او خويونه.

د پښتو پوهنيزې لاس ته راوړنې د کومه شوي؟

دا چې هيوادوالو مو د څلوېښت کالو را په دې خوا په جنگ کې تير کړي، نو هراړخيزه د تباهي او نابودۍ سره لاس وگريوان يو، نو له دې امله په پوهنيزه اړخ کې کومه لاس ته راوړنه نه شو لرلی. هغه پخوا يا دمخه مو هم د ژبې له مخې کومه وده نه وه.

دا چې موږ ټولې پوهنې له نورو ژبو يعني فارسي او کله کله له عربي رانيولي، نو نومونه او خويونه مو کټمټ رااخستي او راته داسې معما غوندي برېښي. که دا نومونه بيا په پښتو کوي، دا بيا يوه معما ده، چې د ډېر عمر خاوندان يې درسره نه مني، دا په ځانگړې توگه په تخنيکي پوهنو کې. ما د علومو اکاډمي د شميرپوهنې او فزيک په څانگه کې وپوښتل، چې د،، کړي،، معنا په پښتو څه ده، يا کره څه شي دی، نو ټولو ويل، چې لکه د ځمکې کره. يوه ورځ يو ملا راغی، لږ داسې په عربي راته پوه برېښيده. ما د کړي د معنا ترې وپوښتل، هغه سملاسي وويل، چې غوندوسکه يا توپ. که گوگل ته فوټبال په انگرېزي ورکړی، نو کرته القدم معنا درکوي، خو که په ښوونځي کې ښوونکو ته هم دا ووايي لمړی درپورې خاندي او بيا درته وايي، چې موږ د کړي سره بلد يو. دوي يې درسره نه مني، ځکه چې دوی ته غوندوسکه يو بې معنا څه برېښي او فکر کوي، چې کره خو يو غټ څه بايد وي، نو غوندوسکه په شميرپوهنه کې څه غواړي.

که شميرپوهنې ته يو ځغلند پام وکړو، وبه گورو، چې پښتو په کې خورا کمه ليدل کيږي.

مور له عدد، جمعې تفریق نیولې تر خط او داېرې پورې ټول داسې دپښتو نومونه نه دي راوړي یا نه دي کارولي، که څه هم دا نومونه په پښتو کې همغه له پیدایښته لرو.

د ژباړې لاندې څه پوهیږو؟

په ژبپوهنه کې د ژباړې لاندې سړی له یوې خوا (لیکل شوي) کره شوي لیکنه له وتونږې (ترې ژباړې) په یوه موخه ژبه (پرې ژباړې) اړول یا ښه یې ژباړل دي، دا ژباړه یا ترجمه بلل کیږي له بلې خوا د دې لاندې سړی د دې کړنې یا کار نتیجه پوهیږو.

ژباړی د ژباړې له پاره دومره وخت نه لري چې هر لغات په دکشنري کې بیا بیا وگوري او د یوې بلې ژبې سره یې پرتله کړی شي.

زه چې کله د یوه لغات په ژباړه کې ستونځې وگورم، نو بیا یې د بلې ژبې سره پرتله کوم، که د بلې ژبې سره زیاته بلدتیا هم ونه لرم، خو هغې موخې ته په کې رسیدی شم.

ژباړې کې یو څه چې له وتونږې څخه و موخه ژبې ته اړول کیږي، نه دا چې خوندپونه او موخه یې په موخه ژبه باید بیرته ورکړل شي، بلکه د موخه ژبې د خلکو کلتور او کړو وړوته هم په کې پام باید شتون ولري. دا ژباړه یو په یو د وتونږې اړول په موخه ژبه نه دي، چې له ژباړې څخه مخ ته بیول کیږي. دا د پردیو یا په بل اړخ د پردې کلتور څخه د خپل کلتور په پام کې نیولو سره کیږي.

ټیټاک یا ښه سمه ژباړه کومه ده؟

لومړي اري یا اصلي پوښتنه دا نه ده، چې ټیټاک ژباړه کومه ده؟

اصلي پوښتنه په خټه کې دا ده چې، داسې یو څه یعنې ټیټاک ژباړه شته؟،.

داسې یوه پوښتنه ساده ځوابو او وایو، چې نه.

يوه ټيکټاک ژباړه به يوه سمه ژباړه وي، کومه چې د ذهني ارزونې له مخې (د ليدونکي په سترگو) داسې برېښي، چې ټيکټاک به وي.

که چېرې تاسو د مختلفو کسانو ژباړې وگورئ، نو کټمټ به نه وي. ښه ژباړه به هغه وي، چې د وتونږي (ترې ژباړې ژبې) خونديونې موخه په موخه ژبه (پرې ژباړې ژبې) کې بيرته ورکړ شوي وي. بيا هم د مشتري له پاره هغه ښه ژباړه ده، چې د هغه خوښه شي.

دا پوښتنه بيا هم رامنځ ته کوو، چې مشتري د ژباړي څخه څه غواړي؟
ښه ژباړه. دا نو کومه ده؟

دا هغه ژباړه ده، چې د وتونمتن يا وتونخونديونې ټولې برخې اصل ته وفادار بيرته ورکړ شي يعنې په موخه ژبه کې بايد خوندي وي.

د ليکونکي د فکري توان خونديونه بايد پوره په موخه ژبه کې ورکړ شوي وي، بې له کومې ښکلاينې او يا محدودونې، فشار او يا توگنې.

دا بايد د ليکونکي موخه لور د بنسټ په توگه ولري.

دا بايد طبيعي، ساده پوهور ليکل شوي وي لکه اصل.

د ژباړي دنده:

له دې د مخه چې ژباړې ته راځم، د ژباړي او ژباړو موسسو غوره والي او د دندو جدیت ته راځم.

د ژباړو دنده لږ تر لږه دا هم بايد وي، چې ځنې ناسم نومول شوي شيانو ته د سمې نومونې لارې چارې و لتوي. د بيلگې په توگه که يو ژباړی د ،، ستاندارد،، نوم سره مخاخ کيده، نو دا دې ،، کچه،، نه بولي، ژباړی بايد د نومونو په معنا پوره واک ولري.

پښتو ته د ژباړو دنده له دې درنه ده، لکه چې دوي ورته فکر کوي، ځکه چې زموږ ژبه بايد په ژباړه تکيه وکړي، بله لار مو نه شته. خپل څه نه لرو، هغه څه چې بايد ولرو، هغه بايد ژباړي وي، يا که ليکنې وي، نو هغه هم بايد د پرمختللو ژبو راټولې شوي ليکنې وي. هغه مؤسسې، چې د ژباړو درنده دنده يې په غاړه اخستې دېر مسئوليت لري، چې اړتيا سره سم ژباړو ته پامرنه وکړي او زما په اند دا د ژباړې موسسې بايد د ښه ژباړو له امله د دولت له خوا ملاتړ شي او د نورو پوهنيزو موسسو په څنګ کې اقتصادي ملاتړ شي، ځکه چې موږ په ژباړو ولاړ قوم يو، ژبه مو بايد د اړتيا سره سمه وده وکړي او دا د ژباړې له لارې شوني دي.

نه دا چې يو مسلک څومره غوره دی، بلکه په ټوليزه توګه ژباړه څومره غوره او مهمه ده. د پوهنيزو څيړنو له پاره يواځنې لار دا ده، چې د ژباړو له لارې کتابونه زموږ ولس ته وړاندې کړو، هغه څوک، چې پوهنيزې څيړنې کوي، دا به له دباندنۍ پرمختللي ژبې د ښه پوهيدو له امله ناشوني ده او پسې لار يې د ډېرو کتابونو ژباړه ده..

د ژباړې مؤسسو او همداسې د ژباړې مسئوليتونه زيات دي، چې ولس ته ښه او سمه ژباړه وړاندې کړي.

ژباړي بايد څوک وي؟

ژباړونکي بايد مسلکي خلک وي، ژباړي څو کاله په دې برخه کې بايد د پوهنتون څخه وتلي کسان وي، چې دامسلک يعنې ژباړه يې لوستلې وي. دا د دپلوم ژباړي، په ژبه کې وارد دي او په دواړو ژبو برلاسي لري.

زموږ دپاره ژباړي بايد لږ تر لږه هغه کسان وي، چې په موخه ژبه اووتون ژبه ښه پوه وي او د مسلکي ژباړې په مسلک بايدښه برلاسي وي.

څو ډوله ژباړه شتون لري؟

که په شېله توګه یې ووايو دوه ډوله ژباړه شتون لري. یوه یې د ادبیاتو - او بله تخنیکي ژباړه ده، چې دواړه زیات په ژبه بلدیو ته اړتیا لري، دومره توپیر لري، چې تخنیکي ژباړه ټکي په ټکي (موخه داده، چې هر لغات باید وژباړل شي) بې ځانګړي پام څخه موخه ژبي ته اړول کیږي. تخنیکي ژباړه اړتیا نه لري، چې لوستونکو باندې روحي اغیز ولري او ځان ته یې راکاږي، بلکه یو ټاکلي معلومات وړاندې کوي.

د ادبیاتو ژباړه کې هم باید هغه بڼه او راکښنه شته وي او په لوستونکو همداسې اغیز ولري، لکه وتونږبه کې چې شتون لري.

د ژباړې غوره والي.

ګرانو هیوادوالو. زه د ژباړې د اهمیت څخه چې غږیږم، کله، کله یا زیات وخت نومونو ته راځم، ځکه چې موږ ډېر څه په خپله ژبه نه دي نومولي، نو دا څه سره چې سر او کار لرو په پښتو راڅخه نومیږي یا نور هم ښه راڅخه بلل کیږي، ځکه چې نومونه شته. زه په دې ټینګار نه کوم، چې دا زما نومونه دي سم وي، خوزه وایم، چې دازما نومونه نه ده، بلکه دازه یې چې څنګه بولم راته ورځني نه دي، مګر د ولې له پاره یې دلیل راوړم.

موږ دوه ډوله لیکنې لرو.

لمړي پخپله په یوه موضوع خبرې کول او دویم د بل خبرې له بلې ژبې راحستل دي.

که یو څه پخپله لیکو، نو نور،، ترې رانیونو،، (مؤخذون،، عربي لغات دی، خدای (ج) دې وکړي چې سم می لیکلی وي، خو د سمی جوګه یې نه یم ((. یې داسې رانیسو، چې څه ترې پوهیدلي یو او ممکن هغه د بل لیکونکي موخه په کې نه وي راغلي، د سمون او ناسمون له پاره یې جوګه یو، مګر څه چې ژباړو، هغه د هغه د

موخه ورې ژبې يا د ترې ژباړې ژبې د ليکونکي کار دی، موږ يې خونديونې ته د تغير اجازه نه لرو.

لږ ورزياتونه:

دا لاندې غزونه به لږتکرار وياولږبه له خپله ځايه وروسته راځي، خوسره له دېغواړمدا تاسوگرانولوستونکو ته وړاندې کړم.

گرانو هيوادوالو! موږ پوهيږو، چې پښتو په دولتي څلورديوالي کې يوه ډيره پخوانۍ نوي، نږدې شپيته کلنه ژبه ده، نو له دې امله يې علمي کول او د ځنو ويو په پښتو کول يا ورته پښتو پيدا کول هم ستونځمن دي. له يوې خوا موږ چې څه زده کړي يعنې زموږ ټوله زده کړه هغه په پښتو نه ده او له بلې ژبې مو را اخستې او له بلې خوا په دا بله ژبه مو چې څه زده کړي، هغې هم ډېر ويونو(لغات له عربي رانيولي)، چې موږ يې له دې امله د ډبل ستونځو سره مخامخ کړي يو. زموږ دا نږدې شپيته کاله مخکښو په پښتو ليکونکو، څه له فارسي رانيولي، هغه په فارسي کې د عربي ويونه يې هم ورسره شايد (ياممکن) کټمټ رااخيستلي وي. بله پوښتنه دا هم ده، چې هغه عربي نومونه چې موږ يې د پښتو نومونو لپاره کاروو، ايا دا سم دي او که څنگه؟ دا هم بله پوښتنه ده، چې پام ورته وشي

زه له ډيرو کلونو راپه دې خوا د ژباړې سره لاس او گريوان يم، نو داسې ليکنې سړۍ څه نا څه د ژباړې د اصولو سره بلدوي او دا د ژباړې څرنگوالی هم سړي ته لا روښانه کيږي.

که ژباړه کوو، نو بايد په ترې ژباړه ژبې (وتونژبې) هر وی يا هر څه وژباړل شي يواځې پرې ژباړه ژبې (موخه ژبې) گرامر يا ليکنود سره بايد سم وي.

په ژبه کې ښکلی وي او ښه يا بد وي يا لغات نه شته. دا چې ژبه د انسانانو ده، نو نا ښکلي او د هرچا د خوند سره سم به همغښتي ويونه هم لري.

د ژبو پيدا پښت، چې غبرگي پيدا شوي:

زه د ژبو د پيدا پښت څخه چې غبرگي، موخه ورڅخه د ژبو تاريخي منځ ته راتگ نه ديبلکه دا د نړۍ ژبې چې منځ ته راغلي يو د بل سره غبرگي - په همغه وخت يا يوپه بل پسې - د همغو يا ورته ستونځو په هکله منځ ته راغلي. د ژبو په منځ کې يو غبرگون يعنې موازيت Parallelity شتون لري، د مخه يا ورپسيوالي به وي، خو سره غبرگي دي.

په هره ژبه کې د هغې بلې ژبې د وی(لغات) لپاره انډول يا برابر او که غواړی معادل وی يا لغات شتون لري او که نه نو انډول يې يا د بلې ژبې رانيسي او يا يې په خپله ژبه کې په مناسب ډول ورته پيدا کوي.

که يو نوم ورځنی نه وي يعنې کورنی شوی نه وي او غواړو پښتو يې ورته پيدا کړو، نو د نورو زده او پرمخ تللو ژبو څخه په همغه موخه يا برابر دا په پښتو کوو. که موخه ناسمه شوه، نو نوم هم بيا ناسم دی.

د بيلگي په توگه، که موږ مو په هيواد کې لا تراوسه (پورې) شفاخانه يا بيمارستان يا د الماني Krankenhaus (معنا يې: د ناروغانو کور) نه لرو دی يا تراوسه نه وی نومولی، نو د دې لپاره به موږ هم په پښتو کې د ژبې په بنسټ او سم انديز اړونده نوم لرو دی يا ورکولی، دا چې دا د ناروغانو ځای دی، نو موږ به دا ناروغتون بللی وی. يا دا چې دا د شفا ځای دی، کیدی شي رغنتون مو هم بللی وی. دا نومونه موږ له دې ژبو څخه نه رانيسو، بلکه دا زموږ په ژبه کې همداسې دي يعنې ناروغ لرو او د ناروغ لپاره بايد ځای ولرو، چې دا به ناروغتون شوی وی. زموږ مشرانو دا په هغه وخت کې دا د روغانو ځای نومولی. دې ته دې پام وي، چې په ولس کې مو په پيدا پښتې يا طبيعي ډول داسې نومونې نه شته. که دا زموږ د پوهانو کار نه وي او په ولس کې منځ ته راغلی وي، نو باور وکړي، چې دا به د ناروغانو ځای يا ناروغتون بلل شوی وی، خو دا زموږ د ليک لوست خاوندانو د شفاخاني او بيمارستان په ځای نا سم ليکلی يا راوړي.

زه په دې نه غږېږم، چې دا ښه او که نابڼه نوم دی او ساپوهنيزې اغيزې به يې ښه يا نابڼه وي، زه وایم، چې دا زموږ روغتون هم د ناروغانو کور يا تون دی او نه د روغانو. لنډ: دا نوم موخه ور نه دی.

د کورنيو چارو وزارت: سم که ناسم؟

بله بیلگه يې د دننيو چارو وزارت ته د کورنيو چارو وزارت وايو، چې د کرونيو چارو وزارت همبايد ولرو.

داسې څه، چې ناسم ونومول شي، نو بيا يې سمه ونه ډېر زور غواړي. له دې امله بايد وهڅېږو، چې هغه څه هغسي ونوموو، چې څنگه دي يعنې د نوم څخه موخه يا شی بايد روښانه جوت شي يا نوره هم ښه نوم بايد له خوي څخه روښانه وي.

دا سمه ده چې درې نونونه سره څنگ په څنگ راتگ ستونځمن کيږي، خو دا مو ژبه ده او په خپله ژبه کې دا ستونځپنه دي.

بيا وایم: پښتانه چې څه ژبي ته را ننېاسی بايد دليل يې راوړي. د کومې ژبې په پښتو کې

راننوتې څه چې په پښتو کوو، نو په هغه پردی ژبه هم بايد پوه وو او بيا لږ تر لږه په هغه وي (لغات) موخه باندې هم له هره اړخه بايد وپوهيږو.

يوه يادونه:

ما د علومو اکاډمي، پوهنتون او په نساب کې د محترمو پوهانو څخه وپوښتل، چې عرب به کره څه ته وايي. هر يوه يې تعريف وکړ او ځنو به يې بيلگه هم راوړه لکه د ځمکې کره، خو په هغه معنایي چا فکر هم نه وو کړی. عرب د فوټبال توپ ته کره القدم وايي (زه هغه گردی ته نه شم ليکلی بڅښنه دي وي) يعنې د پښو غونډوسکه. په ټولو ژبو کې دا همداسې ده، خو موږ يې د پښتو نوم څخه ډارېږو، ځکه چې په پښتو باور نه لرو، ورسره بلد نه يو، فکر نه کوو چې دا هم يعنې پښتو هم هر څه، چې نورې ژبې يې لري، لري.

يادونه:

د اول ځل لپاره مې شمير پوهنه په پښتو کړې. دا په دې معنا، چې د لومړي ځل لپاره مې يوه پوهنه په پښتو کړې. دا نوي گام دی او ستونځې يې هم همدومره ډېرې دي. له دې سره زموږ مشران ځکه ستونځې لري، چې هغوی دا نوې يا په پښتو څه، چې ورسره بلد نه دي، نه شي منلې او ځغملې، که څه هم زموږ کوچنيان او ځوانان په دې پوهيږي، د بيلگې په توگه، که تاسو يوه د پنځم ټولگي زده کوونکي څخه پوښتنه وکړئ، چې مثلث څه ته وايي، نو درته وبه وايي، چې نه پ، هيږي او که هندسه باندې پوه وو، هغه هندسي تعريف به يې درته وکړي، خو که ورته ووايي چې درېگودي يا درېکونجي يا درې گوټی څه شی دی، نو درته وايي، چې هغه څه چې درې گوډه، - کونجه لري او همداسې څلورکونجی، پنځه کونجی او ...

موږ بايد پښتو نومونه او ويونه په ژباړه کې، چې زموږ له پاره ډېره غوره ده، هم وکاروو او پرې نه ږدو، چې د کارونې راڅخه پاتې شي، ځکه چې بيا ورکيږي. هغه څه چې لرو، هغه بايد تل استعمال کړو.

په ځنې ژبو کې د يو څه له پاره، نه داسې نه ده، د يو څه د دوه لورو له پاره مختلف نومونه شتون لري او ځنو دا يو نوم لري، لکه د عربي زاويه. په يوه ودانۍ کې همداسې په يوه پټي کې موږ دوه ډوله زايي لرو، چې موږ په پښتو کې د دې له پاره دنننۍ زاويه کونج او دباندۍ زاويه گوډ بولو.

په الماني کې هم دا دوه کونجونه توپير لري، خو په انرېزي کې نه، لکه فارسي کې. غمازه مه کوه بي ځايه او دا هسې هڅې ته مې له غيږې بيلولۍ جانان گوره نه شي که چيرې تاسو د کومې ژبې وي گوگل کړئ، نو زياتې معناوې به ترې لاس ته کړئ، چې بيا ترې هغه موخوره نيول کيږي. د بيلگې په توگه تاسو د out put معنا په عربي وغواړئ، وبه گورئ، چې څومره معناوې لري.

شمير پوهنه څه شی دي؟

يو ټيک ځواب به ډېر راتنگ اوموخه ور نه وي.

شميرپوهنه د درس يوه زړه، پراخه او ژوره پوهنه ده.

پيژند: شميرپوهنه (ماتماتيک يوناني نوم دی او معنا يې د زده کړې هنر دی) يوه پوهنه ده، چې د حکمکچيزو څيرو د څيړنو او د گڼونو يا عددونو سره د شميرلو څخه منځ ته راغلی. د شميرپوهنې له پاره توليز پيژندل شوي پيژند يا تعريف نه شته، نن په ورځني ډول د يوې پوهنې په څير پيژندل بنسټول کيږي، چې له خپله ځانه

د شميرپوهنې سره خورايجلي جوړښتونه شميرل کيږي.

د شميرپوهنې ژباړه او اړيڼوالی يې؟

دشميرپوهنې ژباړه هم د تخنيکي پوهنو په څير د ادبياتو د ژباړې سره توپير لري او هغه په دې، چې د شميرپوهنې په ژباړه کې د ليکونکي احساساتي اړخ ته پام نه کيږي يا په رياضي کې احساساتي څه نه شته. هلته همغه څه بيرته په خپله ژبه ورکول کيږي، د کلتور او نورو اړخونو ته د بام اړتيا نه ليدل کيږي.

شميرپوهنه او دشميرپوهنې سم اند يا – منطق د نځينو علامو څخه کار اخلي، چې زيات وخت ژباړه راساده کولی هم شي.

د بيلگې په توگه دا لاندې د زياتون يوه بيلگه:

د هر دوه گڼونو a, b د پاره چې پيدايښتي يا طبيعي گڼونو سټ N کې پراته يا له سټ څخه دي يو پيدايښتي گڼ يا عدد c شته داسې چې باور لري:

$$a+b=c$$

دا په شميرپوهنيزه ژبه داسې ليکلی شو، چې له کيڼ لور و ښي لور ته لوستلکيږي.

$$\forall a, b \in N; \exists c \in N : a + b = c$$

بيا يې لوستل چې له کيڼ وښي لور ته يې لولو. د ټولو a, b له پاره چې د N توکي دي په N کې يوه c شته داسې چې باور لري: $a+b=c$

د شميرپوهنې د ژباړې دپاره په پوهنتون کې د ژباړې لوستنه اړيڼه نه ده، خو ژباړي بايد په وتونزبه او موخه ژبه او همداسې په شميرپوهنه واک ولري.

په شمیرپوهنه کې ستونځې: دا چې موږ شمیر پوهنیز ویونه ټول له عربي رانیولي او پرې پوهیږو هم نه، نو ماته دا اړینه برېښي، چې هغه څه چې په خپله ژبه کې لرو په خپله ژبه ونوموو.

تاریخ:

شمیرپوهنه یوه له خورا زړې پوهنې څخه ده. له انټیک څخه د مخه وخت کې د مسوپوټامی، هندي او چینایي او د انټیک څخه وروسته وخت کې یې په یونان او هیلینیزم کې خپلې غوټې وغوړولې. ښوونې (ثبوتونه) سوچه سم اندیزه یا منطقي وو، چې وروسته بیا اکسیمونه داسې په نامه د اوپکلید یا اقلیدس اکسیمون وو، چې په بنسټ یې ښوونې مخ ته بیول کیدې. په منځنۍ دورو کې دا په عربو کې ژوندۍ پاتې او وده وکړه.

په نوي وخت کې بیا د مختلفو شمیرپوهانو له خوا د سطحو (هوارو)، مربع (څلوریو) او داسې نورو شمیرل د ښوونې لارې شوې. په ورپسې وختونو کې لا تراوسه دانورو ډېرو څانگو ته پراخه شوې پوهنه ده،

د شمیرپوهنې غوره والی:

شمیرپوهنه په ټولو پوهنو کې - له فزیک تر روحیاتو پورې - ځغلي او بې له شمیر پوهنې - داسې ویلی شو - د پوهنې هیڅ یوه څانګه وده نه شي کولی.

دا چې مرغان څنګه الوزي او الوتکې څنګه پورته کیږي، د دې د معلومولو او شمیرلو دپاره شمیرپوهنه دنده په غاړه لري، چې هغه امکات یې شمیرل کیږي. د نړۍ داننۍ وده او پخوانۍ پوهنې هم، بې د شمیرپوهنې ناشونې کیدې.

شمیر پوهنه خپله څه منځ ته نه راوړي یې ماتول، جوړول یوځای کول نه شي کولی، نو له دې امله یې پیژند یا تعریف هم ستونځمن دی. ځنې پوهان وايي، چې شمیرپوهنه خپله پوهنه نه ده، بلکه مرستندویه پوهنه ده. د نورو پوهنو سره په وده او ښوونو کې مرسته کوي.

په هر صورت شمیرپوهنه ګڼونو سره سر او کار لري، چې د ټاکلو قوانینو له مخې ورسره شمیرل او ګڼل کیږي، لکه زیاتون (جمع)، کمون (تفریق) او یا لکه انټیګرال شمیرنه او داسې نور.

خبرې نورې را لنډوم اودا

په اخر کې: زموږ له پاره، چې ژباړې ترې وکړو، کومه ژبه غوره ده؟
غوره ژبې په ترتیب انګرېزي، روسي، فرانسوي او الماني دي.

د ډاکټر ماخان شینواري لیکنې:

1988 Vienna (Austria):

لومړۍ:

H.K. Kaiser , M. Shinwari : Aproximation compact pological algebra :
general algebra 6 ; Page 117 – 122 contributions to

1987 Vienna (Austria):

:۲

Interpolation und Aproximation durch Polynime in Universalen
Diss . Uni. Wien Algebren .

*Interpolation and Aproximation by Polynome in universal Algebras,
Dissertation at the University of Vienna/Austria*

لاندې د شمیرپوهنې پښتوټول کتابونه په المان کې د ،، افغانستان کلتوري ودې ټولنه، له
خوا چاپ شوي دي

2000 Bonn (Germany):

۳: د شمیرپوهنې ستر کتاب : د شمیرپوهنې برسيره د انجنري، فزیک او اقتصاد لپاره
، همداسې د ښوونکو او زده کوونکو لپاره (دا کتاب په ۹۰۰ مخونو کې چاپ او دا
نوي لیکنه به یې ځنو ځایونو غزېدلې او ځنې ځایونه ترې لرې شوي دي)

2003 Bonn (Germany):

۴: ځمکچپوهنه (هندسه) ، په سلو، زرو کې شمیرنه، د گټې – او کټې د کټې شمیرنه
، د احتمالي شمېرنه کتاب د ښوونځي ټولې اړتیاوې پوره کوي

2003 Bonn (Germany):

۵: الجبرونه (د الجبر بنسټونه دي)

2003 Bonn (Germany):

۶: د شميرپوهنې انگرېزي - پښتو ډکشنري.

2003 Bonn (Germany):

۷: د شميرپوهنې الماني - پښتو - او پښتو الماني ډکشنري

Mathematical dictionary German/ Pashto and Pashto/German

2003 Bonn (Germany):

۸: دفرنخيال برابرېون (دا کتاب په دې څانگه کې يو پيل دی، ساده ليکل شوی)

Differential equation Translation; An Introduction

Bonn (Germany): 2003

۹: د شمير پوهنې فرمولونو ټولگه

Mathematical Formulas

2003 Bonn (Germany):

۱۰: شميرپوهنه له عربي په پښتو

1997 Bonn (Germany):

۱۱: د افغانستان په هکله سپينې خبرې: په المان کې

،د افغانستان روغې او بيا ابادولو ټولنه،، له خو

يادونه: له ۲۰۰۰ کال دمخه ډاکټر ماخان شينواري د ،د افغانستان روغې او بيا

ابادولو ټولنه،، له خوا درې ساسي مجلې هم را وستلي.

د ډاکټر ماخان ،،میري،، شینواري لیکنې او ژباړې چې په چاپیدو یې پیل کیږي

2012 Bonn; Germany; Kabul Afghanistan

ژباړې:

: Prof. Brinkmann. (From Brinkmann.du.de)

لاندې د برینکمن لیکنې چې له پرینکمن ن ج څخه ژباړل شوي دي.

۱۲ - شمیرپوهنه د بنوونځي لپاره لومړی ټوک

۱۳ - شمیرپوهنه د بنوونځي لپاره دویم ټوک

۱۴ - شمیرپوهنه د بنوونځي لپاره دریم ټوک

۱۵ - د احتمالي شمیرنه د بنوونځي لپاره

۱۶ - احصایه یا ستاتیستیک د بنوونځي لپاره

لاندې کتابونه د شتوتگارت د پوهنتون د استادانو د لکچرونو څخه چې د شتوتگارت پوهنتون ن ج څخه خپاره شوي را ژباړل شوي.

۱۷ - انالیزی ۱

۱۸ - انالیزی ۲

۱۹ - کرینیز الجبر

۲۰ - د شمیرپوهنې بنسټونه

۲۱ - د فرمولونو ټولګه

۲۲ - فنکشنل انالیز

۲۳ - وکتور شمیرنه

نوري ژباړې

۲۴ - له www.grundstudium.info/linearealgebra څخه: کرښيز الجبر

۲۵ - Georg Guttenbrunner گڼونپوهنه يا د اعدادو تيوري

زما ليکنې

Bonn (Germany):

۲۶ - د شميرپوهنې ستر کتاب دويم چاپ لږمړۍ برخه: د پوره تغيراتو سره: دا کتاب د شميرپوهنې برخې برسیره د انجنري، فزيک او اقتصاد لپاره، همداسې د ښوونکو او زده‌کوونکو لپاره پوره گټور دی. په کتاب کې د اړتيا سره زياتونه او کونه راغلي

۲۷ الف- د شميرپوهنې ستر کتاب دويمه برخه

۲۸ - ځمکچپوهنه (هندسه) دويم چاپ د پوره تغيراتو سره

۲۹ - الجبر بنسټونه دويم چاپ له تغيراتو سره

۳۰ - ډېرۍ پوهنه يا سټ تيوري

۳۱ - د شميرپوهنې سم اند (منطق رياضي)

۳۲ - د يو څو شميرپوهانو ژوندليک

۳۳ - د شمير پوهنې گډې وډې ليکنې

۳۴ - داهم ژباړه ده، خو لیکونکی يې متأسفانه راڅخه نابلد شوی: د مشتق او انتيگرال شميرنو ته تمرينونه او اوبيوني يا حلونه يې

۳۵ - د شميرپوهنې انگريزي پښتو او عربي + دري ډکشنري

۳۶ - د شميرپوهنې پښتو انگريزي ډکشنري

۳۷ - د شميرپوهنې پښتو ډکشنري د شميرپوهنيزو ويونو په پښتو روښانه ونه

۳۸ - د زړه له کومې (دا هغه لیکنې دي، چې ځنې یې په نړیول جالونو کې خپرې شوي دي.)

۳۹ - د افغانستان په هکله سپینې خبرې، چې وبه غزیري.

نوري لیکنې، چې په ژباړه یې پیل شوی، خو لا پوره نه دي

۴۰ - د شتوتکارت پوهنتون لکچرنوټونو څخه، چې د شتوتکارت پوهنتون ن ج څخه خپرېږي: د گروپونو تیوري

- د بنوونځي لپاره فزیک د برینکمن لیکنه

له پنځم ټولگي څخه تر اووم ټولگي پورې ژباړل شوی (دا چې زما دویم مسلک فزیک دی، دا لیکنې ژباړم. دا هم د دې لیکوال یوه ډېره ښه لیکنه ده، چې -د شمیرپوهنې په څیر- دلته هم زیات تمرینونه د حل یا اوبیوني سره په کې راغلي او ماته زیات گټور برېښي)

۴۱ - فزیک لومړۍ برخه

۴۲ - فزیک دویمه برخه. برېښنا پوهنه. همدا کتاب.

۴۳ - د پوهنې وزارت له خوا چاپ د بنوونځي شمیرپوهنې کتابونو ته کتنه.

۴۴ - پرېپوزېشنونه.

۴۵ - د نه لرلوویونو ناسم بلل. همدا کتاب

دا کتابونه پرته له یو څو نور نږدې ټول په www.ketabton.com کې د کتلو له پاره پورته شوي:

د ليکوال ژوند ته لنډه کتنه

ماخان په اولني نوم ميري شينواری د ارواښادې پستو او ارواښاد نوررحمان زوي په ۱۳۲۰ هـ لمریز کې د شينواریو هسکه مینه کې دې نړۍ ته سترگې راغړولي.

د هسکې مینې د لومړنۍ ښوونځي (د لومړنیو زده کوونکو څخه) څخه وروسته

د رحمان بابا لیسه له ۱۹۵۴ تر ۱۹۶۵ پورې (ښوونځي له لومړي ټولګي پیل او د دویم ټولګي څخه گام او پای). د ۱۹۶۶ تر سپټمبر د کابل طب پوهنځي. له ۱۹۶۶ سپټمبر څخه د اتریش برس، چې هلته یې د شمیرپوهنې ډاکټري په پوره ستونځو تر لاسه کړه.

د ۱۹۸۷ ش ک تر ۱۹۸۸ د فبروري تر پای د دباندنیو چارو وزارت کې مامور.

د ۱۹۸۸ مارچ څخه تر ۱۹۹۲ جون پورې په بن کې د افغانستان جمهوریت سفارت شارژد افیر (صفر نه وو).

له هغې وروسته په جرمني کې سیاسي پناه. له ۲۰۰۸ مارچ څخه د ۲۰۰۹ دسمبر پورې د ریاضي څانګه کې د پوهنې وزارت درسي نساب کې دنده.

ماخان ميري په ۱۹۷۲ کې له لرې د میرمن ښاپیری سره واده شوی، چې د واده خبر ورته اتریش ته راغی.

ده د میرمن ښاپیری سره په ۱۹۶۳ ز ک کې کوزده کړې وه.

دوي ته لوي څښتن په اتریش ویانا کې د مای په شلم ۱۹۷۹ ز ک دوه بچیان وبخښل، چې څانګه او اباسین نومېږي. څانګه په المان کې د پوهنتون علمي همکاره وه او د حقوقو ډاکټره ده او اباسین ملي اقتصاد او ټولنیزه سایکولوژي لوستلې. ماخان شينواري بي کاره نه دی او لږ تر لږه له ۱۹۹۷ څخه همدا د کتابونو لیکلو او د ژباړې دنده په غاړه اخستې، چې خپل فکر تر شونې پولې پورې تازه وساتي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library